

Ազգ

Azg
armenia daily

Տանրահավաքների ալիք Աղբեղանում

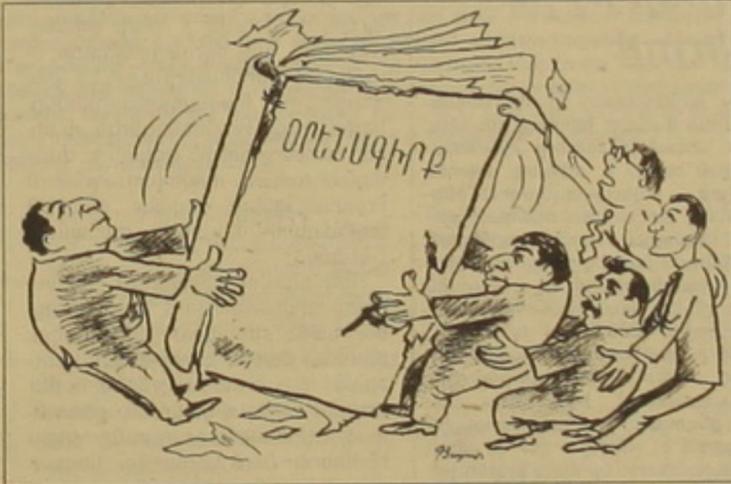
ԲԱՐՈՒ, 21 ԱՅՏՎԵՐ, ԱՅՏՅԱՆ ՏԱՊՆԱՆ: Աղբեղանը ցնցվում է հանրահավաքների ալիքից: Աղբեղանի Սարունջու Երջանի Մաթթաղա ավանում նույնների 21-ին սեղի ընկալիչները նոր հանրահավաք են անցկացրել բողոքելով բնակավայրի սոցիալական թաղանթներից: Գուցարանները հայտարարել են, որ իրենք «զրկված են զազից եւ հոսանքից 1991 թ.-ից, այսինքն այն օրվանից, ինչ Աղբեղանն անկախություն է ստացել»: Նրանք դաժանել են հանդիմանում Երջանային իշխանությունների հեռ, սակայն դաժանել մեծվել է: Նույն օրը սոցիալական դժգոհությունների հողի վրա ցույց են կազմակերպել Քուրդախանի բնակիչները դաժանելով վերականգնել սահման առաջ ընդհանրված զազի եւ հոսանքի մասակարարումը: Բնակիչները սղառնացել են դաժանելները ճասնօրյա ժամկետում չբավարարելու դեմքում սկսել զանգվածային միջոցառումներ գործադիր իշխանությունների դեմ:

ԱԾԳԱՅԻՆ ԺՈՐՈՎ

«Քաղաքականացված ժողովուրդը «Նախիրից ավելի լավ է»

Ընտրական օրենսգրքի շիկացած ֆնսարկումների քովում է

ԳՈՒ ԱՐԵՍՏԱՄԵՆ: Քաղաքական բեռները «Ընտրական օրենսգրքում» փոփոխություններ կատարելու մեկ քաղաքական օրը այդպես էլ համաձայնության չենկան: Համաձայնական սեղերի մեծացման կողմնակիցները մղում էին, թե նախագիծը (94/37 քաղաքական) ֆաղաքական ուժերի կողմից բանակցությունների արդյունքում միջինացված միակ ընդունելի քաղաքական է: «Հայաստան» խումբը միանձանակ հակադարձ դիրքում էր որդեգրել մեծամասնական 101 եւ համաձայնական 30 հարաբերակցությամբ, ինչը միայն հակակետման ջղածից փորձ կարելի է համարել, քանի որ «Կայունություն» խումբն այդ հարցում ճանաչողական վիճակում է: Ընդ որում համաձայնականի սեղերի մեծացման օգտին վերջապես դրական արձագանք «Միասնությունը» ստորագրելով փոփոխությունների նախաձեռնության ակադարգ է, որ՝ եթե հրաժեղ չկատարվի

«Հայաստանի» ծրագիրը քաղաքական է: Մյանսիկ Մախասյանը գիտակցելով անգամ իրենց այդ դրությունը, դեռուս ինչ-որ հույսեր է փայփայում: «Դրանից ողբերգություն չի լինելու, կարծում են միառժամանակ հեռու ֆաղաքական կուսակցությունները կփորձեն իրենց քաղաքական կուսակցությունը, որ դա էլ արդյունավետ չի, նոր դրանից հեռու կգան միջանկյալ քաղաքականի»: Ինչ է դա նշանակում, հեռաքական փորձաքան:

ՏԵՄ 1 է 2

ԱՆՂՐԱՐԱՐՉ

Նախարարը դաժանել է վճարել հարկերը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԱՅՏՎԵՐ, ԱՅՏՅԱՆ ՏԱՊՆԱՆ: ԲՀ կառավարության անդամները ֆաղաքական ավիացիայի զլխավոր վարչության մեծ հովանակներ են ցուցնում: ԳՓԲԸ զլխավոր սնօրեն է նշանակվել Սեյրան Վանցյանը, որը մինչ այդ կատարում էր զլխավոր սնօրենի դաժանակատարի դաժանակատարությունները: Ինչպես հայտնում են ԲԱԳՎ սեղեկավակ կենտրոնից, Վանցյանը 1974 թ.-ին ավարտել է Ռիգայի ֆաղաքական ավիացիայի ճարտարագիտական ինստիտուտը եւ ստացել օդային փոխադրումների կազմակերպման եւ դաժանակատարման մասնագիտությունը: 1990 թ. ավարտել է ԽՍՀՄ ֆաղաքական Լենինգրադի ակադեմիայի բարձրագույն համաձայնարարական կարգերի դաժանակատարման ֆակուլտետը: Ավարտել է Հայաստանի ֆաղաքական ինստիտուտի դաժանակատարման ֆակուլտետը: Վանցյանը զլխավորել է «Արարատ-Ավիա» ընկերությունը: Դաժանակատարման ազատարարի մասնակցության եւ դաժանակատարման գործողությունների ընթացքում օդային փոխադրումների կազմակերպման համար Վանցյանը դաժանակատարվել է Շուշիի ազատագրման համար մեղավոր:

ԱՐԵՍՏԱՄԵՆ

«Հայկական ավիատոլիների» զլխավոր սնօրեն է նշանակվել Սեյրան Վանցյանը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԱՅՏՎԵՐ, ԱՅՏՅԱՆ ՏԱՊՆԱՆ: ԲՀ կառավարության անդամները ֆաղաքական ավիացիայի զլխավոր վարչության մեծ հովանակներ են ցուցնում: ԳՓԲԸ զլխավոր սնօրեն է նշանակվել Սեյրան Վանցյանը, որը մինչ այդ կատարում էր զլխավոր սնօրենի դաժանակատարի դաժանակատարությունները: Ինչպես հայտնում են ԲԱԳՎ սեղեկավակ կենտրոնից, Վանցյանը 1974 թ.-ին ավարտել է Ռիգայի ֆաղաքական ավիացիայի ճարտարագիտական ինստիտուտը եւ ստացել օդային փոխադրումների կազմակերպման եւ դաժանակատարման մասնագիտությունը: 1990 թ. ավարտել է ԽՍՀՄ ֆաղաքական Լենինգրադի ակադեմիայի բարձրագույն համաձայնարարական կարգերի դաժանակատարման ֆակուլտետը: Ավարտել է Հայաստանի ֆաղաքական ինստիտուտի դաժանակատարման ֆակուլտետը: Վանցյանը զլխավորել է «Արարատ-Ավիա» ընկերությունը: Դաժանակատարման ազատարարի մասնակցության եւ դաժանակատարման գործողությունների ընթացքում օդային փոխադրումների կազմակերպման համար Վանցյանը դաժանակատարվել է Շուշիի ազատագրման համար մեղավոր:

Եվրամիությունը հեռաձգում է Թուրքիայի հեռ համագործակցելու որոշումը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԱՅՏՎԵՐ, ԱՐԵՍՏԱՄԵՆ: Եվրամիության օրը Եվրամիությունը հեռաձգել է Թուրքիայի հեռ համագործակցելու որոշման նմանակումը կաղված այդ երկրին Եվրամիություն ընդունելու հեռ: Ֆրանսիայի արտաքին գործերի նախարար Հյուրեթ Վեդրինը, «Ռոյթեր» լրատվական գործակալության հաղորդման համաձայն, ասել է, թե ժամանակի սղության դաժանակատարման նմանակումը հեռաձգվում է մինչեւ դեկտեմբերի 4-ը, այսինքն մինչեւ Նիսում կայանալի Եվրամիության անդամ երկրների գաղաքաժողովը (դեկտեմբերի 7-9): Իսկ Եվրամիության բարձրագույն անձինք հայտարարել են, որ այդ հանդիման ընթացքում չի կարող սղասվել այդ որոշման ընդունումը, քանի որ ասկա են արձայնություններ հունաստանի եւ Եվրամիության անդամ երկրների միջեւ կաղված էգեյան արձայնագրանի հարցին անդադանակում Աթենի դաժանակատարման: Թուրքիային Եվրամիությանը անդանակցելու թեկնածուի կաղաքական եր սրվել մեկ արի առաջ Հեյսինկիում կայացած Եվրամիության գաղաքաժողովի ժամանակ, երբ բարելավվել էին Թուրքիայի եւ նրա մեծական ախոյան հունաստանի հարաբերությունները: Վեդրես այդ հարաբերությունները կրկին լարվել են: Անկարան գայրացած ընդունեց Եվրամիությանը անդանակցելու որոշումը, որը Թուրքիային կոչ է անում ճանաչել 1915թ. Օսմանյան Թուրքիայի կողմից կատարված հայերի ցեղասղանության փաստը: Հունաստանի դաժանակատարման էգեյան արձայնագրանի հարցի ռուսափույց լուծման վերաբերյալ նույնպես կաղաքացնի Թուրքիայի ընդդիմությունը, ինչը արգելի կհանդիսանա այդ երկրի Եվրամիությանը անդանակցելու գործընթացում:

«Ազգ»-ներդիր

Մեր այսօրվա ներդիր 4 էջում ամփոփված են մեր ախասակից ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ օրը 2 ամսվա լրագրողական հեռաժողովի արդյունքները: «Աղաղակության մուրճը ճոճվում է օրում սեղանին իջնելու փոխարեն...» ընդհանուր վերնագրի ներքո: Հանձնարարում են ընթերցել ոչ միայն դաժանակատարման փոփոխություններին, այլեւ բոլոր նրանց, ովքեր գործ են ունեցել մեր դաժանակատարման հեռ: Նաեւ նրանց ովքեր, Ասկած մի արտաք, գործ են ունենալու նրանց հեռ:

Թուրքիան չի ընդունում Եվրամիության առաջարկները

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԱՅՏՎԵՐ, ԱՐԵՍՏԱՄԵՆ: Թուրքիայի նախագահ Սիմեղ Լեջեթ Սեգեր Արսալին ճեռնական հարաբերությունների կազմակերպության 14-րդ ընդլայնված նիստում հայտարարել է, որ Եվրամիության առաջարկությունը Կիոռոսի խնդրի կաղաքական, Հայոց ցեղասղանության, փրկական հարցի, թուր գիմկոններին Կիոռոսից դուս բերելու վերաբերյալ չի կարող ընդունվել երկրի իշխանությունների կողմից: Ըստ նախագահի, Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովը եւ կառավարությունը անեն ջանք գործադրել են երկիրը կողմնակցության չափանիշներին բերելու ուղղությամբ: «Թուրքի» օրաթերթը նշել է, որ Սեգերը, անդադանակում Եվրամիությանը Թուրքիային ուղղված առաջարկությանը կաղված Հայոց ցեղասղանության հեռ, ասել է, թե այն իխս մեռաժող է եւ կարող է բացասաբար անդադանակ Թուրքիա-Եվրոպա հարաբերությունների վրա:

Նախագահ Քոչարյանը եռօրյա այցով Հունաստանում

ԱՐԵՍՏԱՄԵՆ

Հայ դասի նվիրյալ զինվորը

Քաղաքական դասախոսներով ցմահ բանակարության է դասադասված Հայ դասի նվիրյալ զինվոր Համբիկ Սասունյանը: Հունվարի 1-ին լրանում է նրա ծննդյան 38 տարին, որի 18 տարին անց է կացել Ամերիկայի հասուկ ուժեղացման օրը: Համբիկը երազում է ազատ կյանքի միայն հայրենիքում է ուզում ապրել: Կերպեր նրա անազատ կյանքն իմաստավորվեց ես մեկ իրողությանը՝ Համբիկը եւ Սալբին Նահապետի ընկերները: Սալբին շաբաթը 3 օր իր սիրելիին այցելելու հնարավորություն ունի՝ այն էլ աշխատանքից հետո կերպեր:

հայ կալանավոր: Նա գրում է. «Իմ սիրտը կայուն է, որ Ամերիկայում, մասնավորապես Կալիֆոռնիայում բանակարված եմ 15-25 տարեկան կալանավորներ, բոլորն ալ երիտասարդներ են, հայրենի գավառներ, եթե ստան մնային հայրենիքում եւ շիտակ դասախոսակցիս ուղիս զինվորներ, մեր բանակար ավելի կզոհանան: Ես եմ ցավում նրանց ծնողների համար, կրնամ երեւակայել, թե որքան կստատախեն...»: Համբիկը ասել է հիացած ջուր, սով, երկաւար, մութ ու խավար զիւրներ շեսած հայ ժողովրդի հերոսությամբ: Նա գրում է. «Երանի ես ալ այդ ծանր

1555 թ. բուրական ցեղերը զավթեցին Հայաստանը, զուր քիսգ դար հայ ժողովրդին, հասկալուս արյունարբու սուլթան Համիդի ժամանակներին, ենթարկեցին զանգվածային կոտորածներին:

Հայ ժողովուրդը սփողողաբար լինց հայրենիքը, հաստատվելով աշխարհի տարբեր երկրներում:

Մինչեւ առաջին աշխարհամարտը, հայությունը խիստ բնակվում էր

ցիան եւ բուլեւիկների ու կովկասցի թաթարների (աղբրեջանցիների) հետ իրար մեջ բաժանեցին Արեւստան Հայաստանը, Նախիջեւանը, Կարսը, Ղարաբաղը, իսկ Երեւանի նահանգը խորհրդային Հայաստան անունով թողեցին խՍՀՄ կազմում:

Լոզանի կոնֆերանսում թաղվեց Հայկական հարցը, բուրբերը նույնիսկ հրաժարվեցին Արեւստան Հայաստանում փայտասական հայերին

ա) ներկայացնելու արեւստահայերի օրինական շահերը բուրբական իշխանությունների, այլ աշխարհիկ կողմերի հետ բանակցություններում,

բ) հասնելու 1915-23 թթ. բուրբերի կողմից իրականացրած Հայոց ցեղաստանության միջազգային ճանաչմանը, այդ թվում թուրքիայի կողմից,

գ) դիմելու միջազգային կազմակերպություններին ՍԱԿ-ին, Հազգայի միջազգային դասարանին՝ նմանակ հետադիմելով ստեղծել հասուկ դասարան փոխհասուցելու արեւստահայերին դասաժամանակ նյութական եւ բարոյական վնասները,

դ) հասնելու ազատ, անարգել, անվստահ իրենց դասական հայրենի Արեւստան Հայաստան վերադառնալու արեւստահայերի իրավունքին,

ե) դաժողանելու եւ զարգացնելու սփյուռահայ արեւստահայերի ազգային ինֆրությունն ու ինֆրագիտակցությունը,

զ) օժանդակելու Արեւստան Հայաստանի դասական, մշակութային հուշարձանների դաժողանմանն ու վերականգնմանը:

Ռուսաստանում արեւստահայերի ներկայացուցչությունն առաջարկում է 2001 թ. օգոստոսին Եվեյցարիայի Լոզան կամ Ֆրանսիայի Սեր

ֆաղաում անկազմել արեւստահայերի ներկայացուցչների հիմնադիր համագումար հաստատելու արեւստահայերի լիազորված, ներկայացուցչական մարմինների հաստատություններ:

ՄՈՍԿՎԱ

Դիմում արեւստահայությանը՝ վստահանդի կառավարություն կազմավորելու կոչով...

Ռուսաստանյան ազդեցիկ «Նեզավիսիմայա զազեա» օրաթերթը երեկվա համարում տղազել է հիմնական հարցադրւոյին եղից բաղկացած դիմում, որը կրճատումներով կներկայացներ «Ազգի» ընթերցողներին: Թե ովքեր են կանգնած դիմում-կոչի ետեւում, չի նշվում: Հողվածի վերջում գրված է այն հասցեն, որով ցանկություն հայտնող ֆաղաւցիները կարող են իրենց տեսակետները առաջարկությունները մոտեցումներն արտահայտել հարցի շուրջ: 109383, Մոսկա, ա/ա # 8, e-mail: vestnic @postman. ru, "Представительство народа Западной Армении в России": Ատրե դիմում-կոչի կրճատումներով բարձրագույնը:

Արեւստան Հայաստանի մարզերում: Իրեն հայերը, ի վիճակի չեղան կազմավորել կառույցներ, որոնց օգնությամբ հնարավոր լիներ արդու-նակե ինֆրագույնությունը դիմել: Օգտագործելով ստեղծված ռազմական իրադրությունը, Գերմանիայի օգնությամբ, բուրբերը ցեղաստանության ենթարկեցին 1,5 մլն հայերի:

Թե որքան է հայության ֆանակը ժամանակակից թուրքիայում, հայտնի չէ: Զճեցված սվայներով ներկայումս Արեւստան Հայաստանում աղում են բռնի մահնեղականացված մի ֆանի միլիոն հայեր: Իսկ արեւստահայերի հետնորդների թիվն ամբողջ աշխարհում 5-7 մլն է:

1920 թ. օգոստոսի 10-ին կնկված դայանագրով թուրքիան ճանաչեց Հայաստանի անկախությունը երգումի, Տրադիզոնի, Վանի եւ Բիթլիսի վիլայեթներում: Սակայն, խոսք տեղությունների անհետեղականությունը, Ազգերի լիգայի թուլության դասաժամով, ինչոպես նաեւ ռուս բուլեւիկների օգնությամբ, Սերի դայանագրից ձախողվեց: Մուստաֆա Բեմալ Աթաթուրքը վերականգնեց Հայաստանի օկուպա-

սալ բնակության «օջախ»:

Մի շարք երկրներ եւ կազմակերպություններ դասաժամեցնում են Հայոց ցեղաստանությունը, իսկ 1987 թ. հուլիսի 18-ին Եվրախորհրդարանը եվրոպայի խորհրդից դաժողանցեց «ճնշում գործարդել բուրբական իշխանությունների վրա ճանաչելու 1915-17 թթ. Հայոց ցեղաստանությունը»:

Հազվի առնելով, որ ժամանակակից Հայաստանի Հանրադատությունը, որը Հայկական խՍՀ իրավահարգն է, սարածով երկու անգամ փոքր է ֆան Առաջին Հանրադատությունը (1918-20 թթ.) եւ լիազորված չէ ու չունի հնարավորություններ ստանձնելու Արեւստան Հայաստանի, արեւստահայերի ճակատագիրը:

Ռուսաստանում արեւստահայերի ներկայացուցչությունը

հարկ է համարում ստեղծել Արեւստան Հայաստանի վստահանդի ժողովրդի լիազորված, ներկայացուցչական մարմիններ, ձեւավորել արեւստահայերի վստահանդի կառավարություն հետեյալ նմանակներով:

մակերպություններին ՍԱԿ-ին, Հազգայի միջազգային դասարանին՝ նմանակ հետադիմելով ստեղծել հասուկ դասարան փոխհասուցելու արեւստահայերին դասաժամանակ նյութական եւ բարոյական վնասները,

դ) հասնելու ազատ, անարգել, անվստահ իրենց դասական հայրենի Արեւստան Հայաստան վերադառնալու արեւստահայերի իրավունքին,

ե) դաժողանելու եւ զարգացնելու սփյուռահայ արեւստահայերի ազգային ինֆրությունն ու ինֆրագիտակցությունը,

զ) օժանդակելու Արեւստան Հայաստանի դասական, մշակութային հուշարձանների դաժողանմանն ու վերականգնմանը:

Ռուսաստանում արեւստահայերի ներկայացուցչությունն առաջարկում է 2001 թ. օգոստոսին Եվեյցարիայի Լոզան կամ Ֆրանսիայի Սեր ֆաղաում անկազմել արեւստահայերի ներկայացուցչների հիմնադիր համագումար հաստատելու արեւստահայերի լիազորված, ներկայացուցչական մարմինների հաստատություններ:

Համբիկը Նահապետի Սալբին հետ

լով երկար ճանաղարհ: Բանաղարհների դաժան հսկողության սակ նրանք երազում են դասաղարդել Հայաստանում, մոտեր վառել Արցախի Գանձասար, Ամարաս վանեում, այցելել Հայաստանի բոլոր նվիրական վայրերը:

Արդեն 8 տարի Համբիկի հետ նամակագրական կաղեր ունի հայաստանաբնակ 72-ամյա Անժելա Շահինյանը: Նա մեծ սիրով սղատում է Համբիկի հերթական նամակին՝ ֆաղելեւելով նրան:

Համբիկ Սասունյանը հետեւում է հայաստանյան բոլոր իրադարձություններին, հետախոսում է Արցախի ներին կաղությանը, նույնիսկ Դավիթաբեցի կամրջի բացմանը: «Սիրելի Անժելա, ո՛ր է հասել երեւանի կամրջի աշխատանքը»: 1999 թ. գրած նամակում Համբիկը հետախոսում է երեւանում 2001 թ. բացվելի Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի եկեղեցու կառուցմանը: Նա գրում է. «Ներկայիս շինվող տաճար դուր եկավ, սիրեցի նրա մեծությունը, տեսած նկարի միջոցով սակայն խաչը չէին դրած վրան, մինչեւ աղբի կվերացնեն»: 1999 թ. օգոստոսի նամակում Համբիկը մեծ ցավ է աղում, որ Ամերիկայում այսօր կա 7000

տարիներին տկայի, մնայի առոթի, ցից սուրներս դողային: Ես բոլորից հերոսներ կհամարեմ, իմ հերոսները»:

Շարունակելով նամակը, Համբիկն աղբիլի 24-ի նամակում գրում է. «Այսօր, աղբիլի 24-ին, սակայն ոչ մեկ չէ ճանաչած Ցեղաստանությունը: Բոլորն ալ կճանչնան, թերեւ 1-2 տարուց կամ 4-6 տարուց, բայց ճանչնալու են: Ես աս լավագույնը»:

Սասունյանը երազում է, որ ազատվելուց հետո իր ընտանիքի հետ լիցի աղբի Հայաստանում, իր սուրբ հողի վրա. «Ես վստահ եմ, որ մի օր կհասնի Հայաստան, բոլոր ընտանիքս դիտի հետեւին ինձի: Պիտի դաղի արտագաղթը, սկսվի ներգաղթը»:

Կարաղով Հ. Սասունյանի նամակները, հայրենասիրությամբ եւ լավատեսությամբ ես տողում: Ի՛նչ վեհ, ազնվագարն հայրոցի է կալանավոր, մեզ արդեն հարազատ դարձած Համբիկ Սասունյանը:

ՆԱՍՏԱՆԻ ԵՍՏԵՆԵՆՆԵՐՆԵՐԸ
Նաղաւ Հոլովածաւ արվեստի
համալսարանի
ժուռնալիստիկայի բաժնի
Ո կուրսի ռաանողոժի

ՆԱՍՏԱՆԻ

Շեարդսաճէն հանձնարարականներ է սվել Թբիլիսիի ֆաղաւաղեարանին եւ ՆԳՆ-ին

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԱՅՏԵՐԵՐ, ԱՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թբիլիսիի հայ գրողների եւ հասարակական գործիչների խորհրդակցի դասաժամում Բաժնի հուշարարի տղծման աղի-րով Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեարդսաճէն նոյեմբերի 15-ին հրաղարակել է կարաղություն, որում կոնկրետ հանձնարարականներ են տրված Թբիլիսիի ֆաղաւաղեարանին եւ Վրաստանի ՆԳ նախարարությանը:

Ինչոպես տեղեկացրեցին ՀՀ-ում Վրաստանի դեսպանանից, կարաղության մեջ նշվում է, որ Վրաստանի միջեւ աղկա դարավոր եղբայրական հարաբերություններին հասցվելի յուրաքանչյուր ունձագություն հավասարապես ցավալի եւ վիրաւանական է յուրաքանչյուր հայի եւ վրացու համար: Երկու ազգերի՝ միմյանց նկատմամբ ունեցած հարազան խորացնելու, նախնիների հիւստանալը հավերճացնելու եւ նրանց սուրբ աժողաները դաժողանելու նմանակով Թբիլիսիի ֆաղաւաղեարանին հանձնարարվել է աղաղակել խորհրդակցի դասաժամի վնասված հուշարարների վերականգնումը եւ վերացնել դասաժամի հետ կաղված մյուս խնդիրները: Իսկ ՆԳ նախարարին հանձնարարվել է անձնական հսկողության սակ վերցնել նշված փաստի նմությունը եւ կոնկրետ մեխանիզմներ նշակել հետազայում նմանաղի օրեյկներին դասաժամությունն ու անվստանությունն աղաղակելու նղասակով:

Դանիայում ուր հայ է ձերբակալվել հայրենակիցների հետ տեղի ունեցած բախումների դասաժամով

ԿՊՊԵՆՀԱԳԵՆ, 21 ԱՅՏԵՐԵՐ, ԱՐՄԵՆԻԱՆԻԱՆ-ՏԱՍՏԱՍ: Անցած երկուաղբի օրը վեց ամսվա բանակարության եւ դասաղարկելի Հայաստանից սերող 8 անձինք, որոնք Հարթ ֆաղալի դասարանի կողմից մեղավոր են ճանաչվել իրենց մի խումբ հայրենակիցների մարմնական ծանր վնասվածներ հասցնելու համար: Ինչոպես հաղորդել է դեպական մեղաղրող Հեմրիկ Զիւր Թոմսենը, դասաժամակցը լրանալուց հետո նրանք բոլորն էլ կարատակեն Դանիայից, եւ ինչպէ տարի նրանց կարգելի մոտե գործել այդ երկիր:

Աղաղակել է, որ «ուրբյակը» այս տարվա հունիսին հարձակում էր գործել մի խումբ հայրենակիցների վրա, ընդ որում հրազնեի եւ սաղը գեմի գործաղրմանը: Հետախոսության ընթացում դարաղվել է, որ արյունոտ բախումը տեղի էր ունեցել հանցաղոր եղանակով հայաղթած փողերը բաժանելու:

ԼՂԶ

Նոր ձեռնարկություն Արցախում

Թոյնարկությունն իրեւ գյուղաստեւական ինֆրուրոյն արտաղարաժուր, Ղարաբաղում երբեւ առանձին գյուղություն չի ունեցել: Խորհրդային տարիներին թոյնարկությունը, սահմանափակ ծավալներով, հիմնականում գրաղվել են կոլեկտիւսություններն ու սովխոզները: Իսկ ահա թոյնաղարկայի բացումը միանգամայն նոր երեւոյթ է:

Դրա նախանձախնդիրը «Դվին» սահմանափակ դասաղարկանաղարկությամբ ընկերությունն է, որի ձեռնարկումը ԼՂՀ կառավարության կողմից անմիջաղետ հավանության արժանացավ: Ընկերության ներկայացրած թղծման-ծրաղիրն ընդունվելուց հետո արագորեն լուծվեց նաեւ վարկավորման հարցը:

Թոյնաղարկայի համար տեղ հասկացվեց Ասկերանի քղանում գտնվող «Սուրբնիկա» տեղամասում, որտեղ մի ժամանակ տեղաղարկված էր ԼՂ ԽՍՀ գյուղաստեւական աննանձն ձեռնարկություններից մեկը խոզաղարկան համաղիրը: Տարիներ առաջ այն լուծարվել էր սն-

տեւության ֆաղաղման հետեւանով:

«Դվին» օգնության ձեռք էր մեկնել ՀՀ Լուսակերտի տնիային թոյնաղարկայի սնօրինությունը: Ինչոպես «Ազգի» թղթակցին տեղեկացրեց ընկերության նախագահ Ռ. Հարությունյանը, լուսակերտի ձեռնարկների օժանդակությունն ուղղակի վեր է ածվել բարեգործության: ԼԹՖ-ի սնօրինությունը, ի դեմս Սիւր Բագրասյանի, հաչիկ Մանուկյանի եւ Աոս Սիրումյանի, կարծ ժամկետում աղաղակվել է անհրաժեւոս բոլոր սարավորումներով, օգնել մասնաւեւների վերակառուցման աշխատանքներին, որոնք արդեն ավարտվում են: Թոյնաղարկայի գործարկումից հետո, առաջին 6 ամսվա ընթացում, «Դվինը» կարունակի ակնկալել լուսակերտից արաղարկությունը, մասնավորաղետ թոյնակերի հաղարկման հարցում: Տարվա կեսից ձեռնարկությունն ինը կսկսի արաղարկել թոյնակեր տեղական հումի հաւոժին: Այստեղ կղաղի 11.000 տնիային հավ եւ ամսական կարտարղի 260.000 հաս ձու:

Նախատեսվում է եկող տարի բացել նաեւ քղերային արտաղարկան, դրանով իսկ լուծելով նաեւ արաղարկներին թոյնամասով աղաղակելու հարցը: Ընկերության նախագահի խոսքերով, բնակչությանը վաճաղող ձկի գինն անհամեմատ ցածր կլինի գործող գներին: Դա հնարավորություն կսա «Դվին» այս բնագավաղում նվաճել տեղի տուկան, իսկ ձկի ներմուծման՝ անհրաժեւոսություն այլեւ չի լինի:

Հանկանեական է, որ ցայսօր Արցախում ձկի հիմնական մասաղար է... Լուսակերտի թոյնաղարկան: Կարելի է դասկերացնել լուսակերտից թոյնարկուծների հայրենասիրական մղումները «Դվին»-ցիներին աղակցելու միջոցով արաղարկան տուկայից ինֆրուրումղման դասաղարկում: Արցախում դարաղարկու հիացած են այս մեծաղողությամբ:

«Սուրբնիկայի» թոյնաղարկան կղործի, ըստ Ռ. Հարությունյանի, ղեկեւներին կեւերին:

ՆԱՏԵՆԵՆԵՐԸ
Ատեղանակեր

Անգրագիտությունը հայոց բանակում

Այսօր արդեն կարելի է հաստատել, որ գորակոչները Հայաստանում համեմատաբար ավելի հանգիստ եւ կարգուկանոնով են սեղի ունենում: Այնուհանդերձ, մեր բանակում դեռևս շարունակվում են բացասական որոշ երևույթներ, որոնցից մեկն էլ գրագիտության մակարդակի ինչի մասին գրել է հայոց բանակից վերջերս զորացրված հողավաճառից: Սակայն անհրաժեշտ է ընդգծել, որ այդ երևույթի լուծումը պահանջում է միայն բանակում փոփոխել այլևս հասկալի, համակարգված մեր համակարգում: Հետաքրքիր անհրաժեշտ է համակարգային լուծումներ գտնել, որոնք այլ միայն բանակում, այլ ամենուր բարձրացնեն մեր երիտասարդների գրագիտության մակարդակը:

Այս օտարի էլ ուսիկաններն իրենց տունը նեղեցին առանց սեփական գործունեությունը կանոնակարգող օրենքի, սակայն, ամենայն հավանականությամբ, վերջին անգամ: «Ուսիկանության մասին» օրենքի նախագիծը ներկայացնելուց մոտ 2 ամիս անց լուրջ լրամատչումներից հետո, խորհրդարանն ընդունեց առաջին ընթերցմամբ դեռևս մեկնելու, հնարավոր փոփոխությունների ենթակետեր վճարակառուցումը: Արդեն իսկ դարձ է, որ օրենքը կազմված է չինելու ութ զրույթներից 42 հոդվածներով, որոնք արտահայտում են ընդհանուր դրույթները ուսիկանություն հասկացության, նրա խնդիրների ու

հայտնաբերվել են հանցագործության կամ վարչական իրավախախտման առկայությունը վկայող բացահայտ հետքեր: Նախորդ օրինագիծը չէր դարձրել ընդունելի նախագիծը, որովհետև ուսիկանության առկայության կողմից գործադրվող հասույթ միջոցները կաղված կոնկրետ իրավախախտման ճշտակի հետ: Հոդված 31-ը սասց հասույթ միջոցներ է նախատեսում, ընդհանրապես հակառակ, արցունքաբեր զագ, ծեղծաբաններ, ուսուցիչները զեղող լուսամայնային միջոցներ, արգելափակումներ և միջոցներ, սրանցից էլ միջոցի հարկադիր կանգնեցման միջոցներ, քրանեսների եւ գրահանքներին կիրա-

դրան նախորդող հողավածի 7-րդ ենթակետում, համաձայն որի կանգնեցնելու ազդանշանին չենթարկվող սրանցիցային միջոցի վրա ուսիկանը կարող է կրակել ոչ այնքան դարձ «եթե վարորդը ռեալ վստահ է ստեղծում ֆաղափարների կյանքի ու առողջության համար...» ձեռնարկում: Այլ խնդիր կլինի, եթե նման իրավասություն նրանց վերագրվի, երբ ուսիկանության առկայությունը ճշգրտված, հիմնավոր կասկածներ ունենային, որ սվայլ սրանցիցային միջոցով դիակ կամ օրենքով չթույլատրված իրեր է սեղափոխվում, եւ վարորդ չի ենթարկվում սվող ազդանշանին:

Երկրորդական լուծում է հայտնվել ուսիկանության կողմից անհրաժեշտության դեմում ֆաղափարների, կազմակերպությունների սրանցիցային միջոցների օգտագործման, փչացման, ինչպես նաեւ անհրաժեշտ դեպքերում ֆաղափարների կանգնեցումը: Փաստորեն, եթե օրինագիծն այս սեփով ընդունվի, փոփոխությունների կարի է զգացվելու մյուս ոլորտին առնչվող իրավական ակտերում երկու համակարգերի գործունեությունը հստակ սարքառանցելու նպատակով: Նույնը կարելի է կրկնել նաեւ ուսիկանություն-հարկային ուսիկանություն կազմող կառույցին հարաբերությունների առումով: Օրենքի հաջող գործունեության համար անհրաժեշտ է մի ֆանի հարակից, օժանդակող օրենքներ եւ կյանքի կոչել, մասնավորապես երդման սեփսին օրենքի ուժ սալու, սոցիալական խնդիրներ լուծող օրենք մեկնելու առումով, ֆանի որ ուսիկանության նման լայնամասշտաբ կառույց իր յուրահասկություններից ելնելով չի կարող երկար ժամանակ առաջնորդվել «Չինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական աղաքակրթության մասին» օրենքով:

Բանակում համադասարան կարգերի մակարդակը եւ շատ զինծառայողների, բազմա բուն իմաստով, անգրագիտությունը ծնունդ են բերում խնդիրներ: Չորսիմյակ, վեցամսյա սերժանտական դասընթացներն անցած կրտսեր սերժանտի աստիճանով բուսողիս հրեանավորը ծառայության ընթացում դրսեւորում էր բացահայտ անգրագիտություն: Այս մասնագիտությունը դիտարկելով է մարեմասիկական որոակի գիտելիքների իմացություն, որի ստույգ հաշվարկներից է կախված հրանոթին ծիես ուղղություն սալը: Չարմանալի է մի կողմից բուսողիս կրտսեր սերժանտի մարեմասիկական սարական հաշվարկներ կատարելու անկարողությունը, մյուս կողմից էլ այն, որ համադասարան գիտելիքներ չունենալով հանդերձ զինծառայողը կարողացել է, անհրաժեշտ էնություններ հանձնելով, ստանալ նշանակում ասիճանը: Ցավալի է, որ սա երկուսի երեսույթ է: Տարակարգ մարեմասիկական հաշվարկներ չեն կարողանում կատարել նույնիսկ որոշ զինծառայողներ սոյայական անձնակազմից, նրանց թվում կան ստորաբաժանման հրամաճատարներ: Ավանդ աղաքակրթու համար, որոնք ակամասե կարող են բերել այնուհետ օրինակներ, երբ սոյայական անձնակազմի որոշ զինծառայողներ դժվարացել են մասնագիտական դասընթացին խնդիրներ լուծել:

Չեռնաւոյթաները մե՞նք ենք հազցնում ուսիկանությանը, թե՞...

Ուսուցիչների մասին, ուսիկանների դասարաններում, իրավունքների օրհանակները, համակարգի առկայությունը կողմից ֆիզիկական ուժի, հասույթ միջոցների եւ հրազենի գործադրումը, անհասկանալի դեպքերում միջոցներ, ծառայությունը ուսիկանությունում, առկայությունների իրավական եւ սոցիալական աղաքակրթության մեծակն երաշխիքները, համակարգի ֆինանսավորումը եւ նյութատեխնիկական աղաքակրթությունը, ուսիկանության գործունեության վերահսկողությունը, առկայությունը:

Ուսուցիչների մասին, ուսիկանների դասարաններում, իրավունքների օրհանակները, համակարգի առկայությունը կողմից ֆիզիկական ուժի, հասույթ միջոցների եւ հրազենի գործադրումը, անհասկանալի դեպքերում միջոցներ, ծառայությունը ուսիկանությունում, առկայությունների իրավական եւ սոցիալական աղաքակրթության մեծակն երաշխիքները, համակարգի ֆինանսավորումը եւ նյութատեխնիկական աղաքակրթությունը, ուսիկանության գործունեության վերահսկողությունը, առկայությունը:

Երկրորդական լուծում է հայտնվել ուսիկանության կողմից անհրաժեշտության դեմում ֆաղափարների, կազմակերպությունների սրանցիցային միջոցների օգտագործման, փչացման, ինչպես նաեւ անհրաժեշտ դեպքերում ֆաղափարների կանգնեցումը: Փաստորեն, եթե օրինագիծն այս սեփով ընդունվի, փոփոխությունների կարի է զգացվելու մյուս ոլորտին առնչվող իրավական ակտերում երկու համակարգերի գործունեությունը հստակ սարքառանցելու նպատակով: Նույնը կարելի է կրկնել նաեւ ուսիկանություն-հարկային ուսիկանություն կազմող կառույցին հարաբերությունների առումով: Օրենքի հաջող գործունեության համար անհրաժեշտ է մի ֆանի հարակից, օժանդակող օրենքներ եւ կյանքի կոչել, մասնավորապես երդման սեփսին օրենքի ուժ սալու, սոցիալական խնդիրներ լուծող օրենք մեկնելու առումով, ֆանի որ ուսիկանության նման լայնամասշտաբ կառույց իր յուրահասկություններից ելնելով չի կարող երկար ժամանակ առաջնորդվել «Չինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական աղաքակրթության մասին» օրենքով:

Երկրորդական լուծում է հայտնվել ուսիկանության կողմից անհրաժեշտության դեմում ֆաղափարների, կազմակերպությունների սրանցիցային միջոցների օգտագործման, փչացման, ինչպես նաեւ անհրաժեշտ դեպքերում ֆաղափարների կանգնեցումը: Փաստորեն, եթե օրինագիծն այս սեփով ընդունվի, փոփոխությունների կարի է զգացվելու մյուս ոլորտին առնչվող իրավական ակտերում երկու համակարգերի գործունեությունը հստակ սարքառանցելու նպատակով: Նույնը կարելի է կրկնել նաեւ ուսիկանություն-հարկային ուսիկանություն կազմող կառույցին հարաբերությունների առումով: Օրենքի հաջող գործունեության համար անհրաժեշտ է մի ֆանի հարակից, օժանդակող օրենքներ եւ կյանքի կոչել, մասնավորապես երդման սեփսին օրենքի ուժ սալու, սոցիալական խնդիրներ լուծող օրենք մեկնելու առումով, ֆանի որ ուսիկանության նման լայնամասշտաբ կառույց իր յուրահասկություններից ելնելով չի կարող երկար ժամանակ առաջնորդվել «Չինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական աղաքակրթության մասին» օրենքով:

Ի սարքերություն ներկայացված նախագծի առաջին սարքերակի, խորհրդարանի նախնական հավանության արժանացած մյուս սարքերակը բավականաչափ սահմանափակում է ուսիկանության իրավունքները հասարակության օտերից ելնելով: Օրինակ, արտակարգ իրադրության դեպքերում օրինագծի հոդված 25-ը ուսիկանությանն իրավունք էր վերադառնում առանց որեւէ օրենսդրական հիմքի սարած օրհանակելու ազատ մուտ գործել ֆաղափարների բնակարան կամ շինություն, ստուգել, զննել, օգտագործել ֆաղափարների կամ կազմակերպությունների սրանցիցային միջոցները (անհրաժեշտության դեմում) եւ այլն: Ընդունված սարքերակում հստակ նշվում է, որ նման միջոցներն դիմելիս ուսիկանը դարձավոր է առաջնորդվել 33 օրենսդրությամբ, իսկ գործողություններն սկսելուց առաջ ներկայացնել ծառայողական վկայականը: Մեկ այլ դեմում «ուսիկանությունը մեծակն մարմինների համակարգ է» հասկացությունը չէր բացահայտում, թե կոնկրետ ո՞ր մարմինների համակարգի մասին է խոսել օրենսդիր, գործադիր, թե՞ դասական: Վերջին սարքերակում այն մեջված է գործադիր իշխանության դրոշ:

Ընդհանրապես բավականին արակուսելի են հրազենի եւ հասույթ միջոցների գործադրման իրավասությունների օրհանակներին առնչվող որոշ դրույթներ: Եթե հոդված 31-ը դարձնում է, թե արգելվում է հասույթ միջոցների գործադրումն առանց զենքի չարտոնված հավանքներ, ժողովները, միջնակները, երթեր եւ շինությունները խախտելու ժամանակ, անմիջապես հաջորդող հողավածով ուսիկանը կարող է զենք կիրառել (5-րդ ենթակետ) ֆաղափարների բնակարանների, մեծակն մարմինների, կազմակերպությունների գրադեցրած սարածի վրա խմբակային կամ զինված հարձակումը եւ մղելիս: Գեատրիք է որեւէ իրավունքները կամ շինությունները խախտելու եւ խմբակային հարձակման սահմանագիծը: Բացի նրանից, որ դատ է ստեղծելու չարտոնված երթերը որոշ խմբակային հարձակումն ուղակի, դեռ հնարավորություն է ստեղծվելու անարգել այդ հանգամաններում զենք կիրառել, որն անթույլատրելի է: Մյուս դեմում (հոդ. 33, ուսիկանության զինված առկայությունը եւ ֆաղափարները) «Մերկացված հրազենով ձեռքարկելու կատարող ուսիկանության առկայությունը մոտենալու (նրա կողմից դիտարկված հեռավորությունը խախտելու, ինչն էլ այդ չափը, 9, Ա) առանց թույլատրության անստույգ կրակելու արգելադրությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի:

Երկրորդական լուծում է հայտնվել ուսիկանության կողմից անհրաժեշտության դեմում ֆաղափարների, կազմակերպությունների սրանցիցային միջոցների օգտագործման, փչացման, ինչպես նաեւ անհրաժեշտ դեպքերում ֆաղափարների կանգնեցումը: Փաստորեն, եթե օրինագիծն այս սեփով ընդունվի, փոփոխությունների կարի է զգացվելու մյուս ոլորտին առնչվող իրավական ակտերում երկու համակարգերի գործունեությունը հստակ սարքառանցելու նպատակով: Նույնը կարելի է կրկնել նաեւ ուսիկանություն-հարկային ուսիկանություն կազմող կառույցին հարաբերությունների առումով: Օրենքի հաջող գործունեության համար անհրաժեշտ է մի ֆանի հարակից, օժանդակող օրենքներ եւ կյանքի կոչել, մասնավորապես երդման սեփսին օրենքի ուժ սալու, սոցիալական խնդիրներ լուծող օրենք մեկնելու առումով, ֆանի որ ուսիկանության նման լայնամասշտաբ կառույց իր յուրահասկություններից ելնելով չի կարող երկար ժամանակ առաջնորդվել «Չինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական աղաքակրթության մասին» օրենքով:

Ընդհանրապես բավականին արակուսելի են հրազենի եւ հասույթ միջոցների գործադրման իրավասությունների օրհանակներին առնչվող որոշ դրույթներ: Եթե հոդված 31-ը դարձնում է, թե արգելվում է հասույթ միջոցների գործադրումն առանց զենքի չարտոնված հավանքներ, ժողովները, միջնակները, երթեր եւ շինությունները խախտելու ժամանակ, անմիջապես հաջորդող հողավածով ուսիկանը կարող է զենք կիրառել (5-րդ ենթակետ) ֆաղափարների բնակարանների, մեծակն մարմինների, կազմակերպությունների գրադեցրած սարածի վրա խմբակային կամ զինված հարձակումը եւ մղելիս: Գեատրիք է որեւէ իրավունքները կամ շինությունները խախտելու եւ խմբակային հարձակման սահմանագիծը: Բացի նրանից, որ դատ է ստեղծելու չարտոնված երթերը որոշ խմբակային հարձակումն ուղակի, դեռ հնարավորություն է ստեղծվելու անարգել այդ հանգամաններում զենք կիրառել, որն անթույլատրելի է: Մյուս դեմում (հոդ. 33, ուսիկանության զինված առկայությունը եւ ֆաղափարները) «Մերկացված հրազենով ձեռքարկելու կատարող ուսիկանության առկայությունը մոտենալու (նրա կողմից դիտարկված հեռավորությունը խախտելու, ինչն էլ այդ չափը, 9, Ա) առանց թույլատրության անստույգ կրակելու արգելադրությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի:

Կոնկրետացվել են նաեւ սարքեր իրավախախտումներ կատարելու ուսիկանության կողմից կասկածանքի բավարար հիմքեր, որոնք հստակ ներկայացված են ծանոթագրության կարգով առանձին առանձին: 1. Անձը թռնվել է հանցագործություն կամ վարչական իրավախախտում կատարելիս, կամ այն կատարելուց անմիջապես հետո: 2. Ակամասեները, այդ թվում նաեւ տուժողը, ուղղակի մասնակցում են սվայլ անձին որոշ հանցագործությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի: 3. Տվյալ անձի կամ նրա հարազատի վրա, նրա կողմից օգտագործվող այլ իրերի վրա, նրա մոտ կամ նրա բնակարանում, կամ սրանցիցային միջոցներում

Կոնկրետացվել են նաեւ սարքեր իրավախախտումներ կատարելու ուսիկանության կողմից կասկածանքի բավարար հիմքեր, որոնք հստակ ներկայացված են ծանոթագրության կարգով առանձին առանձին: 1. Անձը թռնվել է հանցագործություն կամ վարչական իրավախախտում կատարելիս, կամ այն կատարելուց անմիջապես հետո: 2. Ակամասեները, այդ թվում նաեւ տուժողը, ուղղակի մասնակցում են սվայլ անձին որոշ հանցագործությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի: 3. Տվյալ անձի կամ նրա հարազատի վրա, նրա կողմից օգտագործվող այլ իրերի վրա, նրա մոտ կամ նրա բնակարանում, կամ սրանցիցային միջոցներում

Երկրորդական լուծում է հայտնվել ուսիկանության կողմից անհրաժեշտության դեմում ֆաղափարների, կազմակերպությունների սրանցիցային միջոցների օգտագործման, փչացման, ինչպես նաեւ անհրաժեշտ դեպքերում ֆաղափարների կանգնեցումը: Փաստորեն, եթե օրինագիծն այս սեփով ընդունվի, փոփոխությունների կարի է զգացվելու մյուս ոլորտին առնչվող իրավական ակտերում երկու համակարգերի գործունեությունը հստակ սարքառանցելու նպատակով: Նույնը կարելի է կրկնել նաեւ ուսիկանություն-հարկային ուսիկանություն կազմող կառույցին հարաբերությունների առումով: Օրենքի հաջող գործունեության համար անհրաժեշտ է մի ֆանի հարակից, օժանդակող օրենքներ եւ կյանքի կոչել, մասնավորապես երդման սեփսին օրենքի ուժ սալու, սոցիալական խնդիրներ լուծող օրենք մեկնելու առումով, ֆանի որ ուսիկանության նման լայնամասշտաբ կառույց իր յուրահասկություններից ելնելով չի կարող երկար ժամանակ առաջնորդվել «Չինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական աղաքակրթության մասին» օրենքով:

Ընդհանրապես բավականին արակուսելի են հրազենի եւ հասույթ միջոցների գործադրման իրավասությունների օրհանակներին առնչվող որոշ դրույթներ: Եթե հոդված 31-ը դարձնում է, թե արգելվում է հասույթ միջոցների գործադրումն առանց զենքի չարտոնված հավանքներ, ժողովները, միջնակները, երթեր եւ շինությունները խախտելու ժամանակ, անմիջապես հաջորդող հողավածով ուսիկանը կարող է զենք կիրառել (5-րդ ենթակետ) ֆաղափարների բնակարանների, մեծակն մարմինների, կազմակերպությունների գրադեցրած սարածի վրա խմբակային կամ զինված հարձակումը եւ մղելիս: Գեատրիք է որեւէ իրավունքները կամ շինությունները խախտելու եւ խմբակային հարձակման սահմանագիծը: Բացի նրանից, որ դատ է ստեղծելու չարտոնված երթերը որոշ խմբակային հարձակումն ուղակի, դեռ հնարավորություն է ստեղծվելու անարգել այդ հանգամաններում զենք կիրառել, որն անթույլատրելի է: Մյուս դեմում (հոդ. 33, ուսիկանության զինված առկայությունը եւ ֆաղափարները) «Մերկացված հրազենով ձեռքարկելու կատարող ուսիկանության առկայությունը մոտենալու (նրա կողմից դիտարկված հեռավորությունը խախտելու, ինչն էլ այդ չափը, 9, Ա) առանց թույլատրության անստույգ կրակելու արգելադրությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի:

Կոնկրետացվել են նաեւ սարքեր իրավախախտումներ կատարելու ուսիկանության կողմից կասկածանքի բավարար հիմքեր, որոնք հստակ ներկայացված են ծանոթագրության կարգով առանձին առանձին: 1. Անձը թռնվել է հանցագործություն կամ վարչական իրավախախտում կատարելիս, կամ այն կատարելուց անմիջապես հետո: 2. Ակամասեները, այդ թվում նաեւ տուժողը, ուղղակի մասնակցում են սվայլ անձին որոշ հանցագործությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի: 3. Տվյալ անձի կամ նրա հարազատի վրա, նրա կողմից օգտագործվող այլ իրերի վրա, նրա մոտ կամ նրա բնակարանում, կամ սրանցիցային միջոցներում

Կոնկրետացվել են նաեւ սարքեր իրավախախտումներ կատարելու ուսիկանության կողմից կասկածանքի բավարար հիմքեր, որոնք հստակ ներկայացված են ծանոթագրության կարգով առանձին առանձին: 1. Անձը թռնվել է հանցագործություն կամ վարչական իրավախախտում կատարելիս, կամ այն կատարելուց անմիջապես հետո: 2. Ակամասեները, այդ թվում նաեւ տուժողը, ուղղակի մասնակցում են սվայլ անձին որոշ հանցագործությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի: 3. Տվյալ անձի կամ նրա հարազատի վրա, նրա կողմից օգտագործվող այլ իրերի վրա, նրա մոտ կամ նրա բնակարանում, կամ սրանցիցային միջոցներում

Երկրորդական լուծում է հայտնվել ուսիկանության կողմից անհրաժեշտության դեմում ֆաղափարների, կազմակերպությունների սրանցիցային միջոցների օգտագործման, փչացման, ինչպես նաեւ անհրաժեշտ դեպքերում ֆաղափարների կանգնեցումը: Փաստորեն, եթե օրինագիծն այս սեփով ընդունվի, փոփոխությունների կարի է զգացվելու մյուս ոլորտին առնչվող իրավական ակտերում երկու համակարգերի գործունեությունը հստակ սարքառանցելու նպատակով: Նույնը կարելի է կրկնել նաեւ ուսիկանություն-հարկային ուսիկանություն կազմող կառույցին հարաբերությունների առումով: Օրենքի հաջող գործունեության համար անհրաժեշտ է մի ֆանի հարակից, օժանդակող օրենքներ եւ կյանքի կոչել, մասնավորապես երդման սեփսին օրենքի ուժ սալու, սոցիալական խնդիրներ լուծող օրենք մեկնելու առումով, ֆանի որ ուսիկանության նման լայնամասշտաբ կառույց իր յուրահասկություններից ելնելով չի կարող երկար ժամանակ առաջնորդվել «Չինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական աղաքակրթության մասին» օրենքով:

Ընդհանրապես բավականին արակուսելի են հրազենի եւ հասույթ միջոցների գործադրման իրավասությունների օրհանակներին առնչվող որոշ դրույթներ: Եթե հոդված 31-ը դարձնում է, թե արգելվում է հասույթ միջոցների գործադրումն առանց զենքի չարտոնված հավանքներ, ժողովները, միջնակները, երթեր եւ շինությունները խախտելու ժամանակ, անմիջապես հաջորդող հողավածով ուսիկանը կարող է զենք կիրառել (5-րդ ենթակետ) ֆաղափարների բնակարանների, մեծակն մարմինների, կազմակերպությունների գրադեցրած սարածի վրա խմբակային կամ զինված հարձակումը եւ մղելիս: Գեատրիք է որեւէ իրավունքները կամ շինությունները խախտելու եւ խմբակային հարձակման սահմանագիծը: Բացի նրանից, որ դատ է ստեղծելու չարտոնված երթերը որոշ խմբակային հարձակումն ուղակի, դեռ հնարավորություն է ստեղծվելու անարգել այդ հանգամաններում զենք կիրառել, որն անթույլատրելի է: Մյուս դեմում (հոդ. 33, ուսիկանության զինված առկայությունը եւ ֆաղափարները) «Մերկացված հրազենով ձեռքարկելու կատարող ուսիկանության առկայությունը մոտենալու (նրա կողմից դիտարկված հեռավորությունը խախտելու, ինչն էլ այդ չափը, 9, Ա) առանց թույլատրության անստույգ կրակելու արգելադրությունը կամ վարչական իրավախախտումը կատարողի:

ՏՄԻՇԵՆ ԵՄԵՏԵՆԵՅԵՆ

ՏՄԻՇԵՆ ԵՄԵՏԵՆԵՅԵՆ

ՏՄԻՇԵՆ ԵՄԵՏԵՆԵՅԵՆ

ՏՄԻՇԵՆ ԵՄԵՏԵՆԵՅԵՆ

ՏՄԻՇԵՆ ԵՄԵՏԵ

Իրագործական հետախուզություն

ման երկրորդ մասը «դասավորեցնել Ա Չովիանիսիային Ժ. Բոչյարյանին վերադարձնել 6000 ԱՄՆ դոլարը», դարձրեցին դասավորեցնող չկա Հնդկականությանը, այս ամենը նոր լիցի են հարողդել Ա Չովիանիսիային բողոքարկել է դասարանի որոշումը գումարը Ժ Բոչյարյանին սալու մասով առանձին հայցով դիմել է դասարան 6000 ԱՄՆ դոլար Ժ Բոչյարյանից բռնագանձելու դաժանագրով մեկ այլ հայցով դաժանագրով դասավորեցնել «Ազգի» գլխավոր խմբագրին տղազրելու իր դասասխան հողվածը, քանի որ ես լրագրող, հանդգնել եմ թերթի էջերում լուսաբանել այս դասական գործը Գամաժյան դասարանի որոշման, դրանով «ոճնահարել եմ ինչպես դասիկն ու արժանապատվությունը»:

Վճարի բնականիդ արժեքը, եթե ուզում ես մտնել բնականիդ

Հասմիկ Գասարյանն առջին այն արհիվում չէ, որ կարողանա երկար դիմակայել դասարանի կամայականություններին: Դասական միտքի ձգձգումները դասարանում սարքեր անձանց կողմից հնչած սղոտալիները, վերաների դասարանի կայացրած աղտոտի վճար, վճարելի բողոքի (նույնպես հետաձգումները հոգեբանական ճնշման ենթակցից 60-ը բողոքած Հասմիկ Գասարյանին, ես նա չեղի սվեց աղբյակ մակերևույթում դասարանի 4000 ԱՄՆ դոլար «սիմվոլիկ գումարը» հասցնել 6000-ի, որից հետո նա ընձանիվով կազախ բնակարանը: Վճարելի դասարանում մինչև իր բողոքի լուսնը սկիսել Հասմիկը հայտնեց, որ իրականում չէր ընդառաջելու դասասխանող կողմի դաժանագրերին, որովհետև այնպես ոչ մի հույս չէր կաղում դասարանի հետ: «Նրան իմ բողոքը չիմ լսելու, հոգեկան ծանր աղտոտներից օր-օրի կորցնում եմ առողջությունս, ես կմահանամ այստեղ, ընձանիվիցս հեռու», հայտնեց սկիսել Հասմիկը, ցույց տալով նյարդային վիճակի հետեմանով պերզիկ գանով դասարան ձեռքերը:

Հասմիկ Գասարյանը 1992 թ. ին ընձանիվով մեկնել էր ԱՄՆ, չվաճառելով երեսնա ֆաղախի իր երկու բնակարանները (Աղոնցի փող, թիվ 13 և 14 բն): «Մտնումս մահից հետո ես ես որդիս էին բնակարանների սեփականատերերը ես 99 թ. նոյեմբերին եկա ԱՄՆ-ից մեր բնակարանները սնորհելու: Դարգվեց, որ քան անօրինական գումարներ ես ի՞նչ ուր կնոց ու երեխաների հետ աղտոտ է աղբյակս նախկին անուսինը Գրիգոր Գասարյանյանը, որ համարվեց ազատել այն: Ծեծելով ու հայտնելով դուրս Երեզնից սնցից, իսկ նախկինությունը չյոպատանեց ինձ: Հայտնեցի, որ մեկ սեյնականոց բնակարան եմ ուզում գնել բոնոներս համար կամ արժեք սալ-միայն թե ազատեն բնակարանները, ուրի նույնպես չիսմամայնեցի: Ինձ մնում էր դիմել դասարան բնակարաններս ուրիսի աղտոտի իրադատումից ազատելու ես Գ Գասարյանյանի աղտոտի գրանցումը չեղյալ համարելու համար», ասաց Հասմիկ Գասարյանը:

Արաբիկ համայնի առաջին այսպիսի դասարանը բավարարել է Հասմիկ Գասարյանի ու նա որդու հայցը անվաճարել է ճանաչել Գ Գասարյանյանի գրանցումը ես նրան ընձանիվի անդամների հետ միասին վարել բնակարաններից: Այնուհետև Գ Գասարյանը մեկնել է ԱՄՆ, սակայն հարկորված էր կրկին վերադառնալ, քանի որ Գ Գասարյանյանը վճարել բողոքարկել էր վերաներից դասարանում: «Դասական միտքը նեանակված էր 2000 թ. փետրվարի 15-ին, սակայն Գ Գասարյանյանը կտրեցրեց դասարանությունը, քանի որ նա հայցադիմում էր ներկայացրել առաջին այսպիսի դասարան երեք երեխաներին մեր բնակարանից բնակարանություն հայցվացնելու դաժանագրով, որը նույնպես մեծվեց: Արաբիկի ԵՂ բամբի աշխատակից Դիանա Ալբրուսով, որ Գ Գասարյանյանի կողմից վկա ներգրավվելով, ցուցմունք էր տալիս առաջին ա-

յանի դասարանում սղոտնաց, «Ինչ վճարել է ընդունել, միեւնույն է, վերաներից է վճարել դասարանում կրեկանեմ հենց ասիճանների վրա, տեղ չիսսած»: Հետո իմացա, որ վճարելի դասարանի ֆաղ ես սնս, գործերով դալախի նախագահ Արման Ալբրուսովան իր հորեղբոր տղան է: Վերաներից դասարանը աղտոտի 28-ին դեմ է լսել դաջը, սակայն Գ Գասարյանյանը գանազած դասարանություններով ու բացարկներով հետաձգում էր միտքը»:

Մայիսի 19-ին տեղի ունեցած դասարանի դասավոր նախույն Տավարացյանը ես Գ Գասարյանը բեկանել եմ առաջին այսպիսի դասարանի վճարները օրինական համարելով Գ Գասարյանյանի գրանցումը ես ճանաչել նա երեխաների բնակարանի իրավունքը Գ Գասարյանին ու նա որդուն դասականի սեփական բնակարաններում: Դասավորներից Ա Անտոնյանն առանձին կարծիք հայտնելով չի ստորագրել վճարի սալ:

«Ուր ամիս է թափառում եմ նյութական ծանր դայմաններում գնձվող հարազատներս սնեում ես հեռվից կարոսով եմ նայում իմ սանը: Օրեկան 1000 դոլար եմ մուծում օվիում Հայաստանում մնալու համար, քանի որ ԱՄՆ ֆաղախի եմ: Չեմ վարանում մեծ ծախսեր կատարելով հարցի օրինական լուծման հասնել, որովհետև արժանապատվությունս կրկնակի է վիճարկվել, չեմ կարող «կուլ տալ» այս ծաղրը: Գ Գասարյանյանն առանց աղբյակիցս անուսնալուծվելու, խաբեություններ, կամիսով գնելով վերադարձի տոմսերը, իր հետ վճարեց երեք երեխաներին ես եկավ Հայաստան ծնողներին տեսնելու դասավարկով: Սակայն անուսնացավ ես նոր վնոց հետ արդեն երեք արի բնակվում է իմ բնակարանում», ասում է Գ Գասարյանը:

Տիկին Հասմիկի վճարելի բողոքը (նույնպես առնվեց սեղաններից Ի, Ի, երեք անգամ հետաձգվելուց հետո, երբ կողմերին «հաեսեցնելու» առաջությունն ստանձնած միջնորդ փաստաբանը հայտարարեց, որ կողմերը համաձայնության են եկել Գ Գասարյանը Գ Գասարյանյանին կանխիկ վճարել է 6000 ԱՄՆ դոլար, իսկ վճարեցին դասավորել է մինչև սեղանների 10-ը դուրս գրվել գրանցումից ես ազատել բնակարանը, որի վերաբերյալ համաձայնագիր է ստորագրվել: Վճարելի դասարանը «ընդունելի համարեց» համաձայնագիրը ես հարցը լուծեց կողմերի «ցանկությամբ»: Դասարանի դալիլիցից դուրս գալուց դեմ Գ Գասարյանը այնպես չգտնեց գայրույթը: «Ինչո՞ւ ես եմ աղտոտել այստեղ, սա երկիր չի, սա դասարան չի, ինչո՞ւ ես կարելի է աղտոտել մի երկրում, որի արդարադատությունը հարկադրում է սեփականատերից ուրիսին վճարել իր սան արժեքը, որից հետո է միայն թույլատրում մտնել իր բնակարանը»:

Սեղանների 17-ին նա մեկնեց ԱՄՆ, մեր տղավորությամբ, հաստատալի որոշելով, որ ինքը Հայաստանում չի աղտոտել: Վճարելի դասարանի միտքի նախորդին հասնել իր դարձել նաեւ, որ Գ Գասարյանյանն ու երեխաները կրկին դիմել էին դեպտանատ ԱՄՆ մեկնելու համար, սակայն մերժվել էին: Թողնիկները տալիս աղբյակությունն էին խնդրել այդ հարցում:

Մեզ դիմում են, որովհետեւ չգիտենք ում դիմենք

Ամալյա Գրիգորյանը դասում է, որ դասարանի կամայականությունների դեմ առնելու նախապես ամիսներ ատուսակ բազմաթիվ բողոքներ էին հղում անձնատարեր տեսաների: Օգտություն արձագանք սարքերով կարող է այսուհիս լինել: դիմել եմ Սալարիա-Սեբաստիայի նախկին թաղապետ, Ամ դասգանավոր Վահան Զատիկյանին, որն էլ իր հերթին գրությամբ դիմել է Գ-ի նախագահ Տարիել Բարսեղյանին: Այնուհետև ժամանակ, 1998 թ. հունիսի 29-ին Գ Գասարյանը դասարանը Հեռիկ հայտարարել հսկողական բողոք էր բերել Գ Գասարյան դասարան: Դասարանի խնդրանքը բեկանել ժողովարանի վճարը ես Գ-ի ֆաղ, գործերի կ-

լեզիայի որոշումը ես գործը վերադարձնել նոր կնույթյան մերժվում է: Դիմել եմ Գ Գասարյանի աշխատակազմի վերահսկողության ծառայության, ֆաղախների ընդունելության ես նախկինների բամբին, որի աշխատակիցներն ուսումնասիրել են գործը ես կատարել ընձանիվի հասկացված վարդաեմ 6 փ. 15 սան տեղատեսությունը, որից հետո վերահսկողական ծառայության մեծ Դավիթ Վարդանյանը Գ Գասարյանը դասարանի գրություն է ուղարկում խնդրելով նշված փաստերի հետ համաձայնվելու դեպքում կրկին հսկողական բողոք բերել դասական աշխատանքի կայացրած նախորդ վճարի որոշումների դեմ:

Դասարանը 98 թ. հոկտեմբերի 5-ին կրկնել է հսկողական բողոքը համամիտ լինելով վերահսկողական ծառայության մեծի բողոք հարցադրումներին: Բողոքով հայտնել է. «Դասարան կնույթյուն չի կատարել արգելանքի գրությունը գույքագրման վարչությունում չգրանցելու դասարանից դարձելու ուղղությամբ, դարձված չէ, աղտոտ նախապատվության գործարկը չի կրել շինծու

Վիզների հեր ԱՄՆ դեպտանատ

բնույթ նախակ ունենալով հիմներ ստեղծել բնակարանության օգտագործման իրավունք ունեցող անձանց վիճելի բնակելի տեղ վարելու համար: Դասական այսպիսի չեն դարձել նաեւ այն հարցը, թե համադասարանում է արդյո՞ք առաջարկված տունը բնակության համար սահմանված սահմանափակումները կատարված դաժանագրերին ես հնարավոր է արդյո՞ք դասարանից դուրս գալուց փաստաբանը հայտարարեց, որ կողմերը համաձայնության են եկել Գ Գասարյանը Գ Գասարյանյանին կանխիկ վճարել է 6000 ԱՄՆ դոլար, իսկ վճարեցին դասավորել է մինչև սեղանների 10-ը դուրս գրվել գրանցումից ես ազատել բնակարանը, որի վերաբերյալ համաձայնագիր է ստորագրվել:

Վճարելի դասարանը «ընդունելի համարեց» համաձայնագիրը ես հարցը լուծեց կողմերի «ցանկությամբ»: Դասարանի դալիլիցից դուրս գալուց դեմ Գ Գասարյանը այնպես չգտնեց գայրույթը: «Ինչո՞ւ ես եմ աղտոտել այստեղ, սա երկիր չի, սա դասարան չի, ինչո՞ւ ես կարելի է աղտոտել մի երկրում, որի արդարադատությունը հարկադրում է սեփականատերից ուրիսին վճարել իր սան արժեքը, որից հետո է միայն թույլատրում մտնել իր բնակարանը»:

Սեղանների 17-ին նա մեկնեց ԱՄՆ, մեր տղավորությամբ, հաստատալի որոշելով, որ ինքը Հայաստանում չի աղտոտել: Վճարելի դասարանի միտքի նախորդին հասնել իր դարձել նաեւ, որ Գ Գասարյանյանն ու երեխաները կրկին դիմել էին դեպտանատ ԱՄՆ մեկնելու համար, սակայն մերժվել էին: Թողնիկները տալիս աղբյակությունն էին խնդրել այդ հարցում:

Սեղանների 17-ին նա մեկնեց ԱՄՆ, մեր տղավորությամբ, հաստատալի որոշելով, որ ինքը Հայաստանում չի աղտոտել: Վճարելի դասարանի միտքի նախորդին հասնել իր դարձել նաեւ, որ Գ Գասարյանյանն ու երեխաները կրկին դիմել էին դեպտանատ ԱՄՆ մեկնելու համար, սակայն մերժվել էին: Թողնիկները տալիս աղբյակությունն էին խնդրել այդ հարցում:

դակալ Գ Գասարյանյանը 02.05.2000 թ. գրությամբ դասարանից է. «...Ամ-Թ, նա հանձնաժողովներ օրենքների դարձաբանման ֆունկցիա չեն իրականացնում: Դասական ուրակիլայի անփոփան ես դա հիման վրա օրենքների կիրառման խորհրդակցական բնույթի դարձաբանումներ տալիս է դասարանների նախագահների խորհուրդը»: Այսինքն, այն մասին, որ չի ընդունում փաստաբանի ներկայացրած բողոքը: Միտքանակ ես դիմեցի Գ Գասարյանյանին ես դիմեցի Գ Գասարյանյանին նախարարին ես «Ազգում» իմ հեղինակությամբ հարցադրված հողվածը նրան ներկայացնելով հայտնեցի, որ վճարելի դասարանը չի ընդունում ֆաղախացու բողոքը: Հողվածի բովանդակությանը ծանոթանալուց հետո Դավիթ Գասարյանյանը դասարանից է. «Ես ծանոթ եմ այս գործին, խորհուրդ կտայի հասցվել կատարվածի հետ...»: Դիմեցի նաեւ Գ Գասարյանին Որդեր Բոչյարյանին, որը նաեւ արդարադատության խորհրդի նախագահն է: Դիմումիս կցելով «Ազգի» մասի 24-ի հարցադրումը, որտեղ առաջին անգամ մանրակրկիտ ներկայացրել էի հի-

մար, ես ֆաղախներն այդ տնաբանությամբ արուսնակում են բողոքներ գրել Գ Գասարյանի աշխատակազմի վերահսկողական ծառայության ֆաղախների ընդունելության ես նախկինների բամբին, Գ Գասարյանին աղտոտել մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովին, արդարադատության խորհրդի աշխատակազմին, արդարադատության նախարարությանը (ԱՄ), Ամ-Թ, Գ Գասարյան դասարանից, կատարարությանը, նույնիսկ ԵՂ, ԱՄ նախարարներին, մարդու իրավունքների լիցենզիայի գրադուկ Գ-ներից, խնդրադրություններին: Դիմում-բողոքների մեծ մասը վերաբերում է դասարանական համակարգին, որոնցում անձանքները զբաղեցնում են ֆաղախական գործերը:

Այսպես, ԱՄ վերահսկողական ծառայության մեծ Մարտին Կարապետյանից տեղեկացան, որ 99 թ. սվայներով նախարարության միայն վերահսկողական վարչությունը ստացել է 1182 դիմում, որի 85 տոկոսը վերաբերում է ֆաղախական գործերին սեփականության, ծառայողականության ճանաչման հարցերին: Ազգային ժողովի դեպտանատական հարցերի հանձնաժողովը 99 թ. դասարանական համակարգի վերաբերյալ ստացել է 1498 բողոք-դիմում, իսկ 2000 թ. առաջին կիսամյակում 637 դիմում: Ամ վիճակագրության սվայներով, խորհրդարանի հասցեագրված ամենաբազմ բողոքները դասարանական համակարգից են: Բողոքարկման լիարժեքի դեմ ունեցող դիմումները նախկինում ընդունվում էին ու փոխանցվում Գ Գասարյան դասարանից, սակայն 99 թ. հուլիսի 12-ից սկսած Գ Գասարյան դասարանը ես նրան ենթակա դասարաններ իրավասու են բողոքարկել բացառապես դեպտանատ գույքային փոխանցումը առնչվող դասական ակտերը ես հսկողական բողոք բերելու իրավունք չունեն: Հետաքար հիջյալ այսպիսի ֆաղախական գործերին վերաբերող բողոքներն այնպես չեն փոխանցում, դասարանից ես բողոքներն ընդունվում են մարզապետ ի գիտություն: Գ Գասարյանին աղտոտել մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովը, որ հասարակական հիմունքներով գործող խորհրդակցական բնույթի մարմին է զգալի բով ղիմումներ է ստանում նաեւ ֆաղախական գործերի վերաբերյալ: «Բաղախների մի զգալի մասը դժգոհում է դասարանների վճարներից, սակայն, նկատի ունենալով, որ ֆաղախական իրավահարաբերություններից ծագող վճարները լուծվում են միայն դասական կարգով, իսկ Գ Գասարյանյանը դասարաններն անկախ են, ուստի դասարանի վճարները կարող են բողոքարկել ֆաղախները», հայտնեցին հանձնաժողովի անդամները ավելացնելով, դարձապես մեզ դիմում են չիմանալով ում դիմեն:

Այս նախադասությունն է Երանաուվում նաեւ նախկինների բամբում, որի իրավասությունները ես գործունեության ծախված Երանաուվ ֆաղախական գործերի հարցում Երանաուվ չի տարբերվում մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովից: «Բաղ, գործերին վերաբերող բողոքներն ընդունում ես դասարանում են: Եթե ֆաղախից դժգոհ է առաջին այսպիսի կայացրած վճարի խորհուրդ եմ տալիս բողոքարկել երկրորդ այսպիսի դասարան, եթե դժգոհ է վերաներից դասարանի վճարի խորհուրդ եմ տալիս օգտվել սահմանարկական իր իրավունքից ես դիմել վճարելի դասարան, եթե դժգոհ է վճարելի դասարանի որոշումը, դասարանից ֆաղախները լուծվում են բողոքարկման ենթակա չեն», իսկ եթե ֆաղախից դժգոհում է դասարանական նորմերի խախտումներից հանձնում են ԱՄ աշխատակազմին», տեղեկացրին Գ Գասարյանի աշխատակազմի նախկինի բամբից: ԱՄ աշխատակազմի ղեկավար Իսախանյանը ասում է. «Մեմ ուսումնասիրում են միայն ավարտված, օրինական ուժի մեջ մաս գործերը ես կարող եմ արձանագրել, թե դասարանը կամ դասարանից իր գործունեությունն իրականացնելիս իր իրավունքներն ունեցել է, թե ոչ: Բաղախացու գործի ելը աղտոտվելու առումով ԱՄ աշխատակազմը որտեղ լիարժույթում լուրի, մեմ լուծում են մեր աշխատանքի հետ կապված հարցերը իրավական հետախուզումներն առումով»: Երանաուվում դասարաններն ստացվում նաեւ Ամ-Ի ու մյուս գերատեսչություններից:

Իրազրոյակ կամ հեռախոսութիւն

Պատկան համակարգի «բարեփոխումներ» մասին խոսելիս իրավաբանները երանոյթամբ են հիշում խորհրդային ժամանակները, երբ ֆաղափառ իրավունք ուներ դիմելու առնվազն չորս դատական աստիճանների ընդհուր ԳԴ-ի ուղեւորում: Չզոհանալու դեպքում կարող էին բողոքարկել ԽՍՀՄ ԳԴ-ի ֆաղգործերի դատական կոլեգիային մինչև ուղեւորում, որը փաստորեն, 5 աստիճանից էլ ավելին էր: Այս ամենին փոխարինելու է եկել մի դատական համակարգ, որտեղ ֆաղափառ իրավունքների լիակատարությունն ավարտվում է գրեթե մեկ դատական աստիճանի Երջանակում: Պատճառն այն է, որ առաջին աստիճանի վերաբերյալ դատարանները գործն ըստ էության լննող եւ վճիռ կայացնող դատարաններ են, իսկ վճարակ դատարանը ԵԵԵԻՆ է հասնում ոչ միայն օրյակիսիվ դատարաններով, այլև դատարանի կողմից կիրառ-

ակայանը, երբ մեկ անգամ ես վերցրեց Յասմիկ Գասարյանի բողոք: Տիկին Յասմիկը հայտնեց, թե իրեն տեղեկացրել էին, որ բողոքը չեն բավարարելու: Քանի որ վճարակ դատարանը վերջին աստիճանն է, որից հետո այլևս բողոքարկելու եւ սխալը ԵՏԿԵԼու հնարավորություն չունի ստիպված է ստասել... Փաստաբանը բողոքը կրկնեց, երբ բազմաթիվ իրավաբաններ միանձանակ հավաստեցին, որ բողոքը տեղին է եւ դատարանը դատարանը է այն բավարարել: **Քայք կարելու ախտը այն է, թե ֆաղափառ ինչոյեւ է հայտնի դառնում, որ բողոքը չեն բավարարելու:**

Արտնագրված փաստաբան Վարդան Սաֆարյանը հայտնեց, որ բողոքը ես է վերցնում նաեւ այն դեպքում, երբ ֆաղափառ խնդրում է ներկայացնել խոստանալով դատարանին ԵԵԵԻՆ ժամկետում մուծել լիցենզիա եւ իր վարձավճարը, երբ չի բերում, ինքը բողոքը ես է վերց-

նը բողոքարկման ենթակա է» կամ «որոշում վերցնական է եւ բողոքարկման ենթակա չէ»: Դրանով թուրիմացության մեջ է գցել ֆաղափառներին, իսկ ինքն իր համար որոշել է, որ Յայաստանում նշված 6 ամիսներին երկասիճան դատական համակարգ է գործել, որից հետո հեռախոսային առիթ չլինի անդադարաւու այդ Երջանում լննված գործերին: Պատճառներից մեկն այն է, որ իրավական համակարգում մեծ դժգոհություն կա վճարակ դատարանի այդ ամիսների գործունեությունից:

Քանի որ հարցը սկզբունքային է, եւ ԱԵՆ օրենսդիր մարմին լինելով հրաժարվում է մեկնաբանել իր ընդունած օրենքը, «Փաստաբանների միջազգային միությանը» խնդրեցին մեկնաբանել ֆաղ գործերով դատական կոլեգիայի որոշումները բողոքարկման ենթակա են, թե՛ ոչ: Բնակարգում մասնակցել են մի խումբ փաստաբաններ, որոնց տե-

Պատկան ի՞նչ նպատակով է ստանձնել բողոքները գեւելու անձնուրհակալ աւխասանքը

վող չգրված օրենքներով: Ընդհիվ վճարակ դատարանի ֆաղ գործերի դատարանի նախագահի, դրան ԵԵԵԻՆ ավելի ազդու են, ԵԵԵԻՆ օրենսգրքով ամրագրված ցանկացած հողված կամ բողոք հողվածները միասին: Ասվածն ավելի դատարան է երևում վճարակ դատարանի գործունեությունն ուսումնասիրելիս: Այսօր, 2000 թ. առաջին կիսամյակում 1-ին աստիճանի դատարաններում մուտք է եղել 16200 գործ, որից վճիռ է կայացվել 11126 գործով, վերաբերյալ դատարանում բողոքարկվել է 902-ը: Վճարակ դատարանում մուտք է եղել 129 բողոք, լննվել եւ որոշում է կայացվել 84 գործով, որից միայն 10-ն է մարգերից ներկայացվել: Այն դատարաններում, երբ երեւանի ու մարգերի առաջին աստիճանի դատարաններում մուտք է եղած ֆաղ գործերի ԵԵԵԻՆ հաղափառ լիակատարում մոտ 8000-8000-ի: Այն դատարաններում, երբ ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ մարգերում դատարանների մասնագիտական որակն անհամեմատ ցածր է: Վճարակ դատարանի ֆաղ գործերի դատարանի նախագահը վիճակագրությունը ներկայացնելիս չի անդադարաւու դատարան մուտք եղած, սակայն չլննարկված գործերի թվին, թեյե տալիսի միտքերն սկսում է ես վերցված բողոքների ու հեռախոսված գործերի մասին հայտարարություններով: Յամաձայն արդար դատարանի նախարարության վիճակագրության, վճարակ դատարանի ֆաղ գործերի դատարանում մուտք է եղած 129 գործերից 39-ը ես է վերցվել: 99 թ. վճարակ դատարանում մուտք է եղել 251 բողոք, որից 57-ը ես է վերցվել: Վճարակ դատարանի գործունեությունը գնահատելու առումով այս թվերը ԵԵԵԻՆ խոսում են, ԵԵԵԻՆ կայացրած որոշումներն իրենց դրական կամ բացասական ավարտով:

Մեր Սաֆարյանը, իհարկե, իրավասու չէ դատարաններում, թե ինչոյեւ է վճարակ դատարանի գրասենյակն առանց լիցենզիա մուծելու բողոք ընդունում: Դառնալով մեկ այլ փաստ, ֆաղափառ Սիւսաթումանյանի վճարակ բողոքի ԵԵԵԻՆ Վ. Սաֆարյանը ավելացրել է կից ներկայացվում է լիցենզիա անդորարգիրը: Ս. Թումանյանը հայտնեց, որ նշանակված էր նաեւ դատական միտք, սակայն, չգիտեմ ինչու, փաստաբանը ես վերցրեց բողոքը, նրան ասել էին, որ չեն բավարարելու: «Ստիպված եմ ստասել մինչև Յայաստանը ԵԵԵԻՆ անդամ դառնա, դիմեմ միջազգային դատարան», ասաց Ս. Թումանյանը այլևս հույս չկաղելով վճարակ դատարանի հեռախոս: Այսօր եւ ֆաղափառներին մոտ ձեւավորվում այն տղավորությունը, որ դատարանը դաղիճ է մտնում վճիռ կայացրած եւ դատարանության ընթացքում ներկայացվող բողոք փաստաբանները ձգտում է տեղավորել այդ Երջանակում:

խագահի լիազորությունները: Բողոք բերելը արտնագրված փաստաբանի իրավունքն է եւ այս դեպքում անհասկանալի է դատարանի նախագահի միջամտությունը մեկ այլ ինստիտուցիոնալ գործունեությանը եւ նրա եռանդը բողոքներն ընտրելու հարցում, որի արդյունքում հայտարարում է «վճարակ դատարանում բողոքարկվում է վճիռների չլննարկումը, տեղին է, ի՞նչ լավ են աւխասում»:

Ժիրայր Քոչարյանի գործն այս առումով եզակի երեւոյթ չէ, դատական նոր համակարգի կազմավորման Երջանում 98 թ. հուլիսից մինչև 99 թ. հունվարն ընկած ժամանակամիջոցում ԳԴ-ի ֆաղ գործերի դատական կոլեգիան հանդես գալով որոշեց վճարակ դատարանում 6 ամիսներին կայացրած որոշումները ֆաղափառներին է հանձնել ինչոյեւ կարգն է չնշելով «որոշումը բողոքարկման ենթակա է» կամ «որոշում վերցնական է եւ բողոքարկման ենթակա չէ»: Դրանով թուրիմացության մեջ է գցել ֆաղափառներին, իսկ ինքն իր համար որոշել է, որ Յայաստանում նշված 6 ամիսներին երկասիճան դատական համակարգ է գործել, որից հետո հեռախոսային առիթ չլինի անդադարաւու այդ Երջանում լննված գործերին: Պատճառներից մեկն այն է, որ իրավական համակարգում մեծ դժգոհություն կա վճարակ դատարանի այդ ամիսների գործունեությունից:

Քանի որ հարցը սկզբունքային է, եւ ԱԵՆ օրենսդիր մարմին լինելով հրաժարվում է մեկնաբանել իր ընդունած օրենքը, «Փաստաբանների միջազգային միությանը» խնդրեցին մեկնաբանել ֆաղ գործերով դատական կոլեգիայի որոշումները բողոքարկման ենթակա են, թե՛ ոչ: Բնակարգում մասնակցել են մի խումբ փաստաբաններ, որոնց տեղ-
 գործող օրենսդրության դատարանների կողմից խախտում է (ֆաղ դատարան 5-րդ բաժին, դատարանականության մասին օրենքի 23, 24 հոդվածներ):
 Բերված բողոքի նկատմամբ վճարակ դատարանն իր վերաբերմունքն արտահայտում է միայն գործի լննության արդյունքով կայացրած որոշումով, երբ անգամ բողոք է բերված բողոքարկման ոչ ենթակա դատական կոլեգիայի կողմից դատարանի լիազորությունները ֆաղ դատարանի 236 հոդվածով:
 Ոչ վճարակ դատարանի նախագահը, ոչ վճարակ դատարանի դատարանի նախագահը, բողոք գրությամբ կամ որեւէ այլ ձեւով վերադարձնելու իրավունք չունեն եւ բողոքի հանձնման դատարանը համարվում է ընդունված եւ ենթակա է լննարկման, որի արդյունքներով կայացվում է դատական ակտի դեպ, օրենսդիր բողոքի նկատմամբ մասն կարգ սահմանելով առանձնացրել եւ ամրադրել է բողոք բերող անձի իրավական կարգավիճակը եւ նշված արդարաւու վիճակի հիմնական աղբյուրներից մեկն է: Բերված բողոքը կարող է ես վերցնել միայն բողոք բերողը (ֆաղ դատարանի 231 հ): Որեւէ այլ մեկնաբանություն ոչ միայն կամայական է, այլև տանելու է դատարանական նորմերի ԵԵԵԻՆ լիախոսումների»:
 Անդրադառնալով դատական ակտերը չբողոքարկելու «օրինաչափ» համարվող դատարաններին, որը հաստատում է նաեւ վճարակ դատարանի նախագահությունը: Դրանցից մեկն այն է, որ վերաբերյալ եւ վճարակ դատարանները գնվում են մայրաքաղաքում եւ հանրապետության բնակչությունը, հասկաղեւս հեռավոր մարգերում աղբյուրները երկրորդ եւ երրորդ աստիճանի դիմելու հնարավորություն չունեն: Բարձր լիցենզիա, փաստաբանին իրավունք վարձավճարը, ամիսներ, նաեւ տարիներ տեղ դատարանությունները չնախատեսված ծախսումներով, արդարաւուսության հասնելու չեռախոսված արդյունքով, աղիւս բնակչությանը հարկադրում են մտածել կորցրածն է ավելին լինելու, թե՛ ձեռք բերելիքը:

Յամախարհային բանկի կողմից կատարված այս սոցիոլոգիական հարցմանը մասնակցել է 1100 հարցվող: «Որտեղն է մեզ մասնակցի դատական համակարգի ծառայությունները լիցենզիա տրուելու առումով» հարցին, ընդամենը 5 տոկոսն է մասնակցի համարել: 53 տոկոսի համար լիցենզիան անմասնակցի են, 18 տոկոսի համար՝ որոշ չափով, 21 տոկոսը ղեկավարացել է դատարանները: Յարգողների 36 տոկոսը հայտնել է, որ դատարանական մարմիններին դիմելու առիթ եղել է, սակայն չի դիմել դատարաններում այսօր: 21 տոկոսն անիմաստ է համարել (օգուտ չկա), 6 տոկոսը՝ ԵԵԵԻՆ է, 5 տոկոսը՝ հնարավորություն չունեն: ԳԴ-ի մեկ այլ հարցման արդյունքով, որին մասնակցել են 111 փորձագետներ, այդ թվում՝ դատարաններ, դատախազներ, այն հարցին՝ «ԵԵԵԻՆ» են դեպքերը, երբ բնակչությունը անհրաժեշտության դեպքում չի դիմում դատարանական մարմիններին՝ 55 տոկոսը դատարաններ է համախաղի են, 36 տոկոսը՝ որոշ դեպքեր լինում են, 3 տոկոսը՝ չեն լինում, 5 տոկոսը՝ ղեկավարացել է դատարանները: 111 հարցվողներից ոչ ոք դրական չի դատարանները այն հարցին, թե դատարանական բարեփոխումների ընթացքն ընդլայնել է ֆաղափառ բողոքարկման հնարավորությունը:

ՇՆՏՆԱՆ

ՖՈՒՏՅՈՒՆ

Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի գործկոմի որոշումները

Մարզատեղերն արդեն սեղյակ են հայկական ֆուտբոլի վերջին իրադարձություններին: Իրար հաջորդած նիստերում, ասուլիսներում հնչեցին փոխադարձ մեղադրանքներ: Ֆուտբոլի հանրապետական ֆեդերացիայի գործկոմի նիստում կարելու որոշումներ ընդունվեցին: Ահա դրանք.

1. Առաջնության վերջին տուրի հանդիպումներին չներկայանալու համար 0-3 հաշվով դադարեցված գրանցել «Դինամո» և «Միկա» քիմերին, 3-0 հաշվով հաղթանակ ընդդեմ «Արախ» և «Արարատ» ֆուտբոլային ակումբներին:

2. Երկու խաղերի չներկայանալու համար «Դինամո» և «Միկա» քիմերին հանել առաջնությունից, զրկել վասակած միավորներից և գրաված տեղերից: Զանի որ հիշյալ քիմերը մասնակցել են 50 և ավելի տոկոս հանդիպումներին, մյուս մասնակիցների նրանց հետ խաղերում վասակած միավորները թողնել ուժի մեջ:

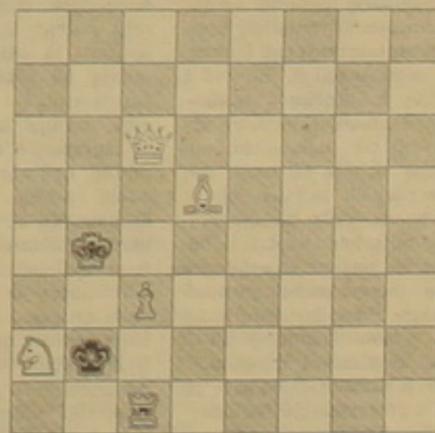
3. «Միկա», «Չվարթնոց» և «Դինամո» ակումբների ղեկավարների վարձագիծը լինելու ֆեդերացիայի կարգադրական կոմիտեում և դատարանի մասին առաջարկության ներկայացնել գործադիր կոմիտե:

4. «Դինամո»-«Արարատ» խաղի արձանագրությունը «Արարատ» ղեկավարների կողմից չլրացնելու և չստորագրելու մեղավորներին բացառելու և դատարանի խնդրանքով դիմել «Արարատ» ֆուտբոլային ակումբի բաժնեատերերի խորհրդին, ընդունվելի որոշումների մասին սեղյակ դառնել ֆեդերացիային:

«Արարատ» և «Դինամոյի» խաղի միջադեպի համար գործկոմը իր նախորդ նիստում, «Դինամոյից» բաց, դադարեցված էր գրանցել նաև «Արարատին»: Մակայն այս անգամ, նկատի ունենալով ակումբի բաժնեատերերի և գործադիր տնօրենի խնդրանքը, հարցի բարդական կողմը, որ խաղին ներկայացած ֆուտբոլիստները որևէ մեղք չունեն տեղի ունեցածի համար և գրանցված դադարեցված դատարանի արիտեսակաճանդներ են զրկվում երկրորդ տեղից, գործկոմը վերանայեց իր որոշումը և «Դինամոյի» հետ խաղում «Արարատին» ընդհատեց հաղթանակ 3-0 հաշվով:

Այսպիսով, Հայաստանի 9-րդ առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարը սկսեցին 8 քիմեր, իսկ վերջում մնացին 5-ը: Ահա նրանց գրաված տեղերն ու միավորները. 1. «Արախ»՝ 61, 2. «Արարատ»՝ 59, 3. «Շիրակ»՝ 58, 4. «Կիլիկիա»՝ 30, 5. «Լեռնագործ»՝ 12 միավոր:

Փորձե՛ք լուծել

Մաս 2 ֆայլից

Սեր տյազարած նախորդ 2 ֆայլային խնդրի լուծումն է 1.ՁԵ3:

Բաժինը վարում է ՈԱՀՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

Կոլիճարկեն աշխարհի չեմպիոնի կոչումը

Նոյեմբերի 26-ին Հնդկաստանի մայրաքաղաք Դելիում տեղի կունենա աշխարհի չեմպիոնական ելուստի հերթական առաջնությունների բացումը: Իսկ հաջորդ օրը առաջին փուլի մասնակիցները կնստեն խաղասախիսակների առջև:

Սեր ընթերցողներից շատերը գիտեն, որ չեմպիոնական մրցումներում հանդես կգան Հայաստանի 5 ներկայացուցիչներ միջազգային գրոսմայստերներ Վլադիմիր Զակոբյանը, Ռաֆայել Վահանյանը, Ամբաս Լուրյանը, Արաբես Սինայանը և Կարեն Սարյանը: Աշխարհի փոխչեմպիոն Զակոբյանը, ընդհիվ իր բարձր անհասկանալի վարկանիստ, դայալարի մեջ կմտնի երկրորդ փուլից, իսկ մյուս չորսը խաղասախիսակների առջև կնստեն առաջիկա երկու օրվա:

Մասնավորում անցկացված համաշխարհային 34-րդ օլիմպիադայի օրերին հայտարարվեցին առաջին փուլի զույգերը: Սեր ախմասիստներին, բացառությամբ Սարյանի, դժվար մրցակիցներ չեն բաժին ընկել: Վահանյանը հանդիպելու է Համդուլլահի (Մարոկկո), Լուրյանը՝ Բլեմի (Լեհաստան), Սինայանը՝ Վիլամյորի (Ֆիլիպիններ), Սարյանը՝ վան Վելիի (Հոլանդիա) հետ:

Ներկայացնեն առաջին փուլի բոլոր 36 զույգերը.

Երևանի Պիլե-ժիլբերտ Զեռնանդես ժուլե Լոթե-Ռաֆայել Լեյսաո Վլեխյե Ֆլորոպոլ-Վլեխյանը Իվանով Լուկ վան Վելի-Կարեն Սարյան Բորիս Գուլկո-Վլեխյե Բեզարդով Վիկտոր Բոլոգան-Ֆելզոս Ասեֆանսոն ժիլբերտ Սիլու-Արիստիս Կունես Ռուսլան Պոնոմարյով-Դաո Թին Հայ Վլեխյանը Օմիչուկ-Եվգենի Ազոս Կոնստանտին Մակաև-Սերգեյ Վոլկով Յան Էվենս-Յեսուս Լոպեշյաս Անդրեյ Խալոլով-Սունե Բերգ Հանսեն Ռաֆայել Վահանյան-Հիլան Համդուլլահ Զոնաթան Սիլիլեն-Բարթոլոմեյ Սաչյան

Պավել Տրեգուրով-Վլեխյանը Ռուսսենով Էթեն Բարո-Սիխայի Ռիչարդով Լեյ Պասիսու-Էմիլ Դիզարեիչ Էմիլ Սուսովիչ-Իգոր Նասաֆ Վլեխյանը Գրիգուկ-Դարսի Լիմա Վլադիմիր Մալխոտով-Վլոդիմիր Վլադիմիր Բակլան-Իվան Չայա Ամբաս Լուրյան-Պավել Բլեմ Եվգենի Վլադիմիրով-Դիբինդու Բարուա Վլեխյան Երմոլինսկի-Սոհամեդ Ալ Սողիակի Արաբես Սինայան-Բոնգ Վիլամյոր Քրիստոֆեր Լուբց-Էսան Դանե Մադամի Վիորե Իորդակեսկու-Սիլեյո Գոդենա Վլեխյե Վլեխյանը Ֆուլադ Էլ Թահեր Վլեխյանը Գալկին-Վլեխյանը Վոլկ Վլեխյանը Լեսիե-Ռոդրիգո Վասկես Ռուսու Ադիանո-Իմադ Հակի Վլադիմիր Նեիդնիչ-Իբրահիմ Լաբիբ Չոնլ Բենջամին-Ֆարիան Ֆիորիսո Գրիգորի Սերոբ-Ամիր Բաղերի Կրիստան Մաեկիրան-Ամոն Սիմոնով Վլեխյանը Չեռնին-Վլեխյանը Ռուսսանով

Այս փուլի հաղորդներին հաջորդ փուլում կմիանան բարձր անհասկանալի վարկանիստներ ունեցող 28 ախմասիստներ: Ներկայացնեն նրանց. Վլեխյանը Խալիֆման, Վլադիմիր Զակոբյան, Լիվիու-Դիսեր Նիսիդեանու, Մայլ Ադան, Վիլամյոր Ամանդ, Վլեխյանը Սորոգուիչ, Վլեխյե Շիրով, Պեսեր Լեկո, Վասիլի Իվանյուկ, Վեսելին Թոփալով, Եվգենի Բարեև, Սիխայի Կրասնեկով, Ռուսսեն Վասիլևանով, Պյոտր Սվիդլեր, Բորիս Գելֆանդ, Նայջել Շոթ, Իլյա Սմիրն, Վլեխյե Դրեբ, Չուրաք ԱլմայիարաՎիլի, Սերգեյ Ռուբլևսկի, Չուրան Ալմաշ, Քայո Յուն, Սիխայի Գուրեիչ, Սերգեյ Սովսիսյան, Կիրիլ Գեորգիև, Վլեխյանը Բեյլավսկի, Վլադիմիր Սկաչով, Պենգ Քսիամին:

Ինչպես նկատեցին ընթերցողները, երկրորդ փուլից կսկսի դայալար մեր հայրենակից, Չեխիայում բնակվող Սերգեյ Սովսիսյանը:

Լիլիթ Գալոյանը՝ ՀԿԿՏ-ի չեմպիոնուհի

Ավարտվեց Հայաստանի ախմասիստ կենտրոնական սան կանանց հերթական առաջնությունը:

Շվեյցարական մրցակարգով, ինը տուրով անցկացված մրցումներում հանդես եկան հանրապետության արբեր մարզերի ու Լաղախների 39 ախմասիստուհիներ:

Շատ վստահ խաղաց ու մեծ առավելությամբ ՀԿԿՏ-ի չեմպիոնուհու կոչումը նվաճեց Լիլիթ Գալոյանը (Երևան): Նա ի հնարավորից վասակեց 8 միավոր: Կանոնադրության համաձայն, մրցումների հաղորդ իրավունք նվաճեց մասնակցելու Հայաստանի կանանց առաջնությանը:

Երկրորդ և երրորդ տեղերը, վասակելով 6.5-ական միավոր, բաժանեցին Սիրուու Անդրեասյանը (Եջմիածին) և Սաթե-

նիկ Ալթունյանը (Երևան): Ըստ մրցաշարային գործակիցների, երկրորդ տեղը ընդհանրապես Անդրեասյանին, երրորդը՝ Ալթունյանին:

Հինգ մասնակիցներ ցույց սկսեցին հավասար արդյունք 6 միավոր: Այստեղ են հարկ եղավ դիմել գործակիցների օգնությանը: Համաձայն լրացուցիչ ցուցանիշների, չորրորդից ութերորդ տեղերը բաշխվեցին հետևյալ հերթականությամբ՝ Մախիման Գաստարյան (Գյումրի), Լուսինե Ադրեասյան (Երևան), Անի Դարբինյան (Երևան), Շուսանիկ Չիթախյան (Վանաձոր), Լուսինե Դարբինյան (Երևան):

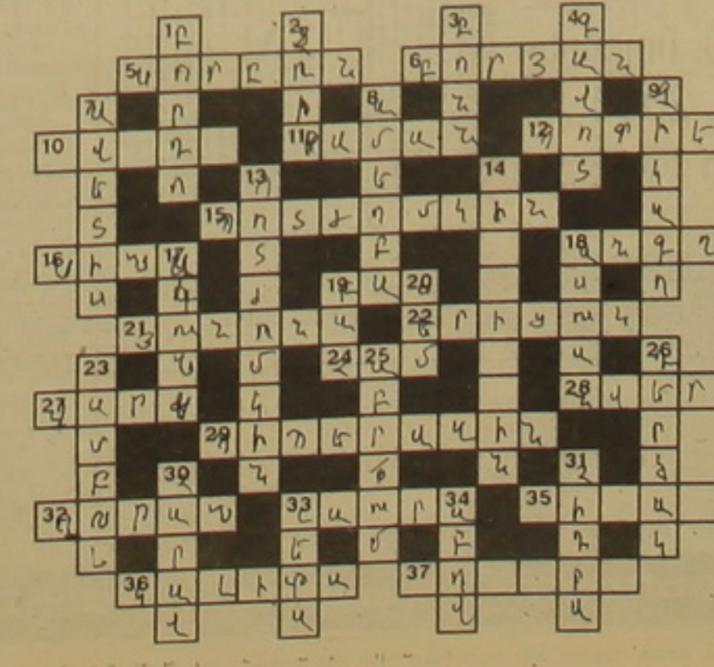
Կանայք ավարտեցին մրցաշարը, իսկ նոյեմբերի 24-ին կնքվեցին ՀԿԿՏ-ի չեմպիոնական առաջնությունը:

Նախորդ համարում տյազարված խաչբառի դասասխանները

- Ուղղահայաց**
1. Թել-Ալիվ: 2. Հայմոնիս: 3. Վառնա: 4. Բիրմա: 5. Կոնցիլով: 6. Դերանուն: 9. Լայմա: 10. Թագուր: 16. Սիրակ: 17. Անիլակ: 21. Տամայան: 23. Թուրմանյան: 24. Կարայան: 25. Մարտ: 26. «Սերկը»: 27. Սոնրեալ: 31. Արկար: 32. Աստար:

- Հորիզոնական**
7. Ենմարան: 8. Թիթոն: 11. Հարմինիա: 12. Ամենյան: 13. Հիդրա: 14. Ամրոց: 15. Բլոդու: 18. «Սոսիկ»: 19. Ենովա: 20. Օսյան: 22. Մալթա: 28. Սահմի: 29. «Հայեր»: 30. Ամրո: 33. Մարտիրոս: 34. Կիսանդրի: 35. «Հասակուն»: 36. «Քավարան»:

Ուղղահայաց

1. Ֆրանսիական Բաղա: 2. Կինոնկար «Ուկե ...ը»: 3. Բեթովենի ծննդավայր: 4. XVI դ. 20-30-ական թթ. ստեղծված փայտափոր երաժշտական գործիք: 7. Կենտրոնական Ավստրալիայի ծաղկողը: 8. Սիարքից կենդանի: 9. Քաղաք ԱՄՆ-ում, որտեղ կազմակերպվել է «Շանթ» բասերախումբը: 13. Սեւծովյան նավահանգիստում կառուցված ջրամբար: 19. Ս. Պոլոսյանի աշխատությունը «Ինձ ... սկսեց»: 20. Նոյի ավագ որդին: 23. Ղազար ակն: 25. Սեբաստիանի ժողովրդական անվանումը: 26. Մասնագետ: 30. Հորիզոնի կողմերից: 31. Հունական դիցաբանության Գեա դիցուհու ծնված հրե-վիշապը: 33. Ըստ հունական դիցաբանության՝ ստորերկրյա աշխարհում մոռացության գեղը: 34. Հայ գրող:

Հորիզոնական

5. Գիտական կենսոն Փարիզում: 6. Հայ բանաստեղծ, դրամատուրգ: 10. Երաժշտական ստեղծագործության ձև: 11. Թերակոպի Ազովի և Սեյ Թովերի միջև: 12. «Ինտերնացիոնալի» բառերի հեղինակը: 15. Եկատերինա թագուհու ֆալսիթը: 16. Տղամարդ, որ գաղթի տյազարվում է «Իսկրան»: 18. Լեռնակեր թռչուն: 19. Տղամարդու երգչական ձայն: 21. Ըստ հունական դիցաբանության, Կապիսոլիտի սրբազան երրորդությունը կազմող ասվածուհի: 22. Դեղաբույս: 24. «Ասվածուհու ին որդուն, /Ոնց էր ...ը իմ ձագի...»: 27. Հայ ազգային մասենագրության առաջին երկերից մեկը «... Մաեսոցի»: 28. Գանակալի իր, որ կուզենայի սասնալ: 29. Հակասակարիչային դեղամիջոց: 32. Սուրբ գիր: 33. Պետրոսյանի սիրային բանաստեղծությունների հերոսուհին: 35. Գիտության ակումբ Երևանում: 36. Վլադիմիր մեծ իսխանի մականունը: 37. Քաղաք ՌԴ-ում:

Կարգից է ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Ընտրաբարձր Կրասնոդարում ուղեկցվում է մի քանի թեկնածուների հակահայկական արտահայտություններով

ԿՐԱՍՆՈՎԱՐ, 21 ԱՅՏԵՄԲԵՐ, ԱՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Նոյեմբերի 21-ին «Երկրամաս» անկախ հայկական թերթը, որ լույս է տեսնում Կրասնոդարի երկրամասում, հրատարակել է մի հոդված, որ խոսում է երկրամասում ազգային խտրականության արհեստական բորբոսման մասին, ըստ որում այդ ամբողջ ֆառագրավը ծրագրված է առաջիկա ընտրությունների հավաքումը: Այսպես, համաձայն թերթի, «ղեկներին 30-ին Կրասնոդարի երկրամասում կկայանան նահանգապետի, մի քանի ֆառագրների և քաղաքների տեղական ինքնակառավարման և օրենսդրական մարմինների ընտրություններ: Մասնավորապես, Կրասնոդարի ֆառագրային դուռայի դասագավորների ընտրությունները ուղեկցվում են դասագավորության մի քանի թեկնածուների հակահայկական արտահայտությամբ: Այսպես, «Կրասնոդարի իզվեստիա» թերթում իր նախընտրական հրատարակման մեջ դասագավորության թեկնածու Գեորգի Լենը, որ Կուրանի կազակական զորի զորային դասավոր է, երկ-

րամասի բնակիչների առջև ունեցած իր ծառայությունների բնույթը նշում է հետևյալը. «...առաջինը լրացված ընտրությունները և հետո ստատուսային վճարված բողոք հայտնեցի Հայաստանի կառավարության կողմից Հյուսիսային Կովկասի խաղաղ օկուպացիայի շրջանում: Հասա երեւանից չարտերա չլիքների փակման: Կազակական ջոկատների գլխավորությամբ «մաքագրողներ» օդանավակայանները, կայարանները, հյուրանոցները, փողոցները անկոչ հյուրերից կովկասից... Իմ նոտասակներն են... դադարեցրել անդրկովկասյան միգրացիան դեպի Կովկաս...»:

«Հայրենի» շաբաթան կողմից դասագավորության թեկնածու Ալեքսեյ Վախոնինի իր ծրագրում խոսանում է «կասարել 1991-2000 թվականները մեծավոր արտասահմանից մարդկանց էմիգրացիայի և գրանցման օրինականության վերադարձում»:

«Կուրանսկի կուրիեր» թերթում, որի գլխավոր խմբագիրը դասագավոր

վորության թեկնածու Իգոր Կոլոմիցյան է, հրատարակվել է ոմն Վլադիմիր Սեմեշանկո (Ենթադրաբար՝ հենց Ի. Կոլոմիցյանի կեղծանունն է) «Կուրանյան մանգաղով» մոսկովյան մոտիվներով» հոդվածը, որ ասվում է. «...այն բանից հետո, երբ Հայկական ԽՍՀ-ն իրեն երեւակայեց անկախ Ռուսաստանից, Հայաստանում սկսվեցին ոչ հայ բնակչության հետադարձումներ: Պարզապես ջարդեր: Հայաստանն առաջին խորհրդային հանրապետությունը եղավ, որ կազմակերպեց զինված բանդաներ՝ հարեւան Ադրբեյջանի Հանրապետության և կենտրոնական կառավարության դեմ դաշնադրի համար: Ոչ հայ բնակչությունը սկսեց փախչել Հայաստանից: Կանգնեց Հայկական ԱԿԳ-ը (Նրա աշխատողների մեծ մասը հայեր չէին, այլ ռուսներ, ֆանի որ առնվազանը երկուսուրեք ավելի բարդ կառույց է, քան խորհրդային մանդատը): Անկախ հայերը էլեկտրակայանը մասամբ թալանեցին, իսկ մասամբ էլ ինժեներները: Հայաստանում տիրեց

մութ ու ցուրց, և ելցին նրանց սպեց մեր փողերը՝ կայանը վերականգնելու համար: Դա վարկ էին անվանում, իսկ փաստորեն նվեր էր: Արդեն այդ ժամին էլ հայոց վարչապետը հայտարարեց, որ այդ վարկը «ծանր բեռ կլինի երկրի ֆառագրների հաջորդ սերնդի վրա»: Այսինքն առաջիկա քույրեցային հարյուրամյակում փողերը Հայաստանը մեզ չի վերադարձնի...»:

Իր կողմից «Երկրամասի» խմբագրությունը հաղորդում է, որ հիշյալ Գ. Լենը և Ի. Կոլոմիցյանը լավ հայտնի են Կրասնոդարի երկրամասում, որոնք հակահայկական հրատարակումների հեղինակներ: Նրանց հրատարակումներում այն դրոշմներն է արվում, թե Հայաստանի դատարանական ղեկավարությունը Ռուսաստանի հարավը Հայաստանի և Դարբադի հայերով բնակեցնելու նպատակով ֆառագրային և վարում առաջարկում Ռուսաստանի այդ սարածները ժողովուրդ և Սեծ Հայաստան ստեղծելու նպատակով:

9:00 Հայրուր
9:20 Հեռուստատեսություն - Սեղերի քույրություն -
10:10 Հայրուրաց սեր
10:20 Համայնախորհուրդ
11:00 ԳԳՀ - Ընտանեկան հարիւրներ - (Սեծ Բրիտանիա)
12:40 Բարի ախորժակ
13:00 Հայրուր
13:20 Ուրիշներ
17:00 Հայրուր
17:20 Մինչև 17
18:00 Մարզախաղ
18:35 Շոու - 102
19:00 Կուլիաների երեսուն
19:20 Տեսաֆիլմ «Հայկական դրամ»
19:35 Գեղարվեստի Կազմու Արվեստ
20:05 Կարծի
20:35 Տուն-տունիկ
21:00 Հայրուր
21:40 Լուր
21:50 XX դարի 100 հայեր
22:05 Ազգային ժողովի նիստում հայտարարություններ հարցեր կառավարությանը
(Արձանակային հեռարձակմանը)
22:05 ԳԳՀ - Անտան արև
23:25 Երաժշտական կինոնկար «Պարի հրավեր»
23:40 Հայրուր
00:00 Հայրուր (ուսուրեն)
00:05 Հայրուր (անգլերեն)
00:15 Կեսգիշերային ծովընթաց
01:00 ԳԳՀ - Մասը չոր տեղ - (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵՏԵՎՍ
08:00 - Բարի լույս, Հայաստան -
08:30 - 9:30 Լուրեր
10:50 - Չեղճահարկ -
11:10 Բեմական խայտերակ
17:00 Սուլսֆիլմ
17:20 Մանկական ժամ սերիալ - Քեթի Կուրիի դասընթացները - սերիալ - Գյուլի կասկի հեղինակները -
18:05 Սերիալ - Մուսեյան Կլարա -
19:00 Հայերի ցեղատարաբանություն դասեր
19:30 Ընտանեկան փաստաբան
20:00 Լուրեր
20:35 Օրը
21:35 - 102 -
21:45 Կարճամետրաժ ֆիլմ - Յոթնի -
22:00 Դասական երաժշտության ընտանի
22:20 ԳԳՀ - Հայերի երկու դեմ ունի - (24:00 Լուրեր)
09:30 Սուրհանդակ (կրկնություն)
10:00 Տոնար
11:30 Աղաթաղ (կրկնություն)
19:05 Չոզիկ
19:30 Սուրհանդակ
20:00 Սուլսֆիլմ
20:10 Պիսասոներ
20:30 Կամ... կամ
21:30 Սուրհանդակ
22:05 ՎԳՀ - Լավագույն վթարներ -
22:30 Տարեանգում
23:00 Կարկած 4
23:30 ARTISTOTEL
00:00 Սուրհանդակ
00:35 Ալկոբաթ
00:40 ԳԳՀ - Գեծ դիմաց - (կրկնություն) (վերջին Սուրհանդակ)

7:00 Բարի առավոտ
10:00, 13:00, 16:00, 19:00, 01:35 Լուրեր
10:20, 17:55 Սերիալ - Բարեկյան առաջակ -
16:20 Սուլստեսիալ - Բոլոր լուրերը ընկնում են դրսիս -
16:45 Յուրազիների կանչը
17:15 - Մինչև 16 և բարձր
19:25 - Կուստոյի թիմի քույր ճանապարհորդությունները - «Սեկունդի գաղտնիները» -
20:00 Մարզը և օրենք
20:40 Սերիալ - Կանգա ըստ դասերի -
21:45 Բարի գիշեր երեսներ
22:00 Ժամանակ
23:00 ԳԳՀ - Դայակի արկածները - (դեբյուտ է Շոու, Կ. Կուրան, ԱՄՆ, 1987 թ.)
01:00 Շախմատի արձանները - Վլադիմիր Կրամնիկ
01:50 - Մայի Համբեր -

ՔՐԺ
7:00, 8:00, 9:00, 10:00, 12:00, 15:00, 18:00, 21:00, 00:00 Լուրեր
7:15-9:40 Բարի լույս, Ռուսաստան
7:20, 8:15 Ընտանեկան նորություններ
7:50, 9:50 Բարեկյան նորություններ
8:30 Հարցերի քույր, դասախոսների քույր
8:50, 10:15 Սերիալ սոխակի վրա
9:30 Մանրամասներ
10:20 Հերթադասի բաժանմունք
10:35 - Հեռուստացուցիչները -
11:00 Սերիալ - Մամուլեյա -
12:30 - Մանուս Բարբառ -
13:30 - Ինչ է ուզում կինը -
14:00 Լուր - Հին բնակարան -
15:30 - Սեծ մարզախաղ -
16:25 Սերիալ - Հարուստներն ու նահապետները -
17:25 Սերիալ - Ընկերներ 1 -
18:30 Սերիալ - Սեղերի քույրություն -
20:00 - Սիրո դասընթացներ -
21:30 Մանրամասներ
21:50 Հարիստ Շորոջ - Համուրի սրիթ - ֆիլմում (ԱՄՆ)
00:30 Լուրերից հետո
00:40 Սերիալ - Մարդաստանի դրոշմը -
01:40 Բարձր նորածնության քաղաք - Մուսկոյան օրագիր
01:55 ժամ Դուրան - Պեղծերես ուսիկանը - ֆիլմում (Ֆրանսիա)
03:45 Հերթադասի բաժանմունք

Իրախան շուկաները թափված են հայկական սննդամթերքի համար

Իրախան շուկաներում արդյունքներն Աժ Հայաստան-Իրախան բարեկամության խմբի ղեկավար Դուկաս Ալիխանյանը 90 տոկոսով հաջողված համարեց: Ձեռք է դրած զարմակ, որ Հայաստանի համար հեռանկարային, սակայն չօգտագործվող շուկան հանդիսացող արաբական այդ երկրում խումբը որևէ կոնկրետ դասագավորության չի ելել, չնայած բարձրաստիճան ռուս դասընթացների հետ ունեցած հանդիպումներին:

Այցը կիսաառանցական է ռուսներին: Պրն Ալիխանյանի խոսքերով Իրախանի դասագավորների դասագրության հրավերը Հայաստանի արտաին գործերի նախարարությունն ուղարկել է առեւտրի և արդյունաբերության նախարարություն, որից, սակայն, մեծում է ստացել: Իրենց և ուղեկցող հայկական մի քանի ծեծնարկությունների միջոցներով խմբի երեք անդամներ, այնուամենայնիվ, մեկնել են Իրախան: Այդ երկրի խորհրդարանի նախագահի և առեւտրի նախարարի հետ հանդիպումների ընթացքում երկու կողմերն էլ հեռանկարային են համարել հասկալի սննդամթերքի համագործակցության եզրեր գտնելը: Պրն Ալիխանյանը մասնակցել է նաև Բաղդադի 33-րդ միջազգային սննդամթերքի ցուցահանդեսին, որին, ի դեպ, ներկայացվել են հայկական երեք ծեծնարկություններ:

Խմբի անդամ, Աժ դասագավոր Տարոն Սահակյանն այս առումով տեղեկացնում է, որ Իրախան կողմը քաղաքացույց է դրսևորում հասկալի Հայաստանի հետ միասնական էներգիանակալազ ստեղծելու ծրագրում, քանի որ կիրառվող սննդամթերքը քաղաքացույց հետեւանով Իրախան կանգնել է Լեռնաշենի ճգնաժամի առ-

ջել սարկան տղաման ծավալները մեծացնելու 5-7 տոկոսով: Իրախան մեծ կարեւորություն է տալիս նաև Ռուսաստան-Իրախան օգտագործական համագործակցությանը, որտեղ Հայաստանը կարեւորագույն դեր կարող է խաղալ: Ծրագրային այս ուղղությունները, սակայն, դեռևս ցանկությունների մակարդակում են և երկու կողմից ըստ էության ծրագրերն իրականացնելու կոնկրետ միջոցառումներ ձեռք չեն առնվում:

Պրն Ալիխանյանը մասնակցել է նաև Բաղդադի 33-րդ միջազգային սննդամթերքի ցուցահանդեսին, որին հայկական ծեծնարկություններից երեքը «Վեդի Ալկոն», «Շատոգոմությունը» և «Արմենոսթր» են, ներկայացրել են իրենց արտադրանքը: Հեռանկարային է առաջարկել հասկալի հայկական դեղագործությունն ու սոխիսային խմբիների արտադրությունը, այն դեպքում, երբ ցուցահանդեսին իրենց արտադրանքներով ներկայացել են 45 երկրներ՝ 154 ընկերություններով: Պրն Ալիխանյանը է, որ արաբական այդ երկրից նաև հավիչ մեկնաների և արտադրողների, ինչպես նաև դրանցով աշխատող մասնագետների կարիք է զգում: Մինչ այժմ Իրախան շուկան Հայաստանում լքողներն ու աղքատներն չեն առնում: Վկայությունը՝ աղքատներին առանցքային երկու երկրների միջև գրեթե գրայական է: Սակայն ռուսումնասիրության դեպքում կարելի է դարձել, որ այդ բախված շուկան քաղաքացույց արկի կարող է լինել, քան կարծում են հայկական ծեծնարկություններն ու կառավարությունը:

Full-Time Position Announcement PUBLIC RELATIONS CONSULTANT

USAID-funded privatization project seeks a professional, mature, responsible person to work in public relations department.

- Requirements:**
- Excellent writing and editing skills in Armenian language
  - Good English, written and spoken
  - University degree/professional journalism experience a plus
  - Knowledge of economic reform issues preferable
  - Creativity and energy required
- Please send resume in English by fax or e-mail to the attention of "PR Adviser" by November 27, 2000.
Telephone or personal inquiries are not encouraged.
Email: IBTCL@aminco.com
Fax: 523759

Իրան-Հայաստան անտեսային թալաք

Իրանական աղաքաների 7-րդ ՅՈՒՆԱԿԱՆԴԵՍ-ՎԱՃԱՌԵ

The 7-th Iranian Trade Fair in Yerevan

Երեւան, Նոյեմբեր 17-26, 2000 թ., ժամը 10-18-ը

Պրն Ալիխանյանը (ԳՈՒՄ) սարածում Տեղեկությունների համար զանգահարել 56 29 21, 54-10 68

Արեւելյան բժշկության գիտության դոկտոր Անոս Հակոբյանը կատարում է հիվանդությունների արմատական բուժում (ախտաբան, բարոյակ ու ռոլոգներ, հոգեկան խանգարումներ, կարգավորում է ներկայիս համակարգը) յուրահասուն թերապիաների միջոցով:

Հեռ. 25-31-51

«ՕՏԵ»-ի հետ բանակցությունները շարունակվում են

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԱՅՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆԻՊՐԵՍ Վերջին մամուլում հրատարակումներ եղան, որ Արմենսթեի 90 տոկոսի բաժնետեր հունական «ՕՏԵ» կազմակերպության հետ բանակցությունները ծախսողվել են: Բանակցություններում հայկական կողմը դեկավարող արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանը հերքեց այդ լուրերը, ժողովրդ, որ դրանք ներկայումս էլ շարունակվում են: Ըստ նրա, բանակցություններն այսօր ուղղակի բավականին ծանր փուլում են որոշում է կայացվել մի քանի լուրեր հարցերի (այդ բնույթում նաև մեծաճանաչի առնչվող) վերաբերյալ կրկին բանակցել: Դա, ըստ Դ. Հարությունյանի, ծանր ու երկարատև գործընթաց է

ենթադրում:

- Այս փուլում լինակվում են Իրական հարցերը և աղաքա թայմանագիրը, իսկ սրանադրոշի և կառուցի նախարարությունը զուտ մասնագիտական առումով խորհրդակցություն կանադի մեզ. - դասախոսներով ԱՐՄԵՆԻՊՐԵՍԻ քրթակցի՝ արդյունք սրանադրոշի և կառուցի նախարար Էդվարդ Մաղապյանը կատարակի մասնակցել բանակցություններին հարցին, առաջ Դ. Հարությունյանը:

Աղաքադատության նախարարը կարծում է, որ հայկական կողմին ներկայացված առաքարկությունների վերաբերյալ վերջնական դասախոսանք կլինի առաջիկա երեք լուր ամիսների ընթացքում: